

Дорога

1942

ГУТІРКА З ДРУЗЯМИ

Ви знаєте, Друзі, що день другого листопада — Задушний день — це в німців дуже велике свято. Ви знаєте, як дуже шанують пам'ять померших у Японії, де до душ предків моляться, як до богів. Ви знаєте про цей звичай культу померших у цілому культурному світі, і може інколи у декого з-поміж Вас зродиться сумнів: невже ж мертві цього від нас потребують, а й нам, живим, хіба це таке потрібне? Чи воно має, на правду, таке велике значення для нації, чи може все це допомагає стільки, що „мертвому кадило”?..

Подумайте трохи над цим, а сумніви щодо потреби культу предків і значення традиції для народу, якщо такі сумніви в когось і могли часом виринути, розвіються, як із ватри дим на рвучкому осінньому вітрі.

Тут може хтось подумає: хіба ж культ померших і національна традиція так тісно між собою зв'язані?

— Безперечно так! І тут передусім іде про справу національної традиції, а не лише про сам християнський чи так взагалі прадавній народний звичай пошанувати душі померших, молитися за них.

Нове життя родиться з крові, а широкознаний вислів філософа Ніцше, що, „тільки там, де є гроби, є й воскресення” — глибоко схоплює ту християнську правду, що тільки смертю можна перемогти смерть!

І кожна нація, яка живе, росте й могутніє — завдячує це життя, зростання й могутність передусім своїм найкращим дітям — героям, що для неї жили, боролися і — при потребі — за неї голови свої клали. — Горе тій нації, якої члени при потребі в першу-ліпшу хвилину не готові вмерти за неї, бо така нація не має перед собою майбуття, її чекає неминуча загибель, неминуча загибель!

Тому то, Друзі, пролита за батьківщину кров героїв — це безцінна цінність, це вічне добро нації, це посів під буйне зростання її волі, сили — справжнього життя в усій його повноті та красі. Тому то пам'ять про померших героїв така дорога і свята для кожної нації, що хоче жити!

— Але чому ж ми згадуємо про все це саме тепер, у місяці листопаді? Адже в нашому народі вкоренився стародавній звичай справляти поминки по померших в часі Великодніх або Зелених Свят, а листопад?..

— А листопад — це місяць, що так глибоко позначився в житті українського народу, що саме до цього місяця можна прикласти повністю приведені вже слова

Ніцше. Так, було воскресення народу по літах національної смерті — неволі, і були могили героїв, як передумова цього воскресення...

І тому на спомин першого листопада в нас буйна радість і гордий біль... Радість із національного відродження, і біль після втрати найкращих в нашому народі. Але це — гордий біль, бо ж лицарська смерть за батьківщину — найпочесніша смерть!

— Та ми, Друзі, молоді, перед нами ще життя, і про це життя думаємо ми, а не про смерть. Бо ж батьківщина вимагає від нас життя, а не смерті, а смерть за рідний край — це тільки, в особливих обставинах, логічний наслідок чесно пройденого життя...

— І тому, хоч наші думки часто припадають до дорогих могил, і хоч ми низько схиляємо чоло перед тими, що їх ці могили навіки заховали у собі, але увесь наш порив — у тверде, бурхливе життя! А могили героїв саме й додають нам сил іти одважно назустріч хоч би й яким грізним життєвим бурям і негодам.

— Це так, як воно буває і при ватрі: зійдемося, як сходились уже не раз минулими роками, і під веселе палахкотіння вогню згадуємо друзів, що їх вже немає між нами... Привиджуються нам їх постаті, їх лиця, а блиск огню від ватри нагадує нам блиск їх очей, що горіли завзяттям, вірою, посвятою, бажанням боротися і перемагати, а коли впасти — то впасти чесно і гідно, по-лицарськи за лицарське діло... Тоді і в наших душах спалахує якийсь новий огонь, горять молоді очі дивним блиском, і рівно та твердо б'ються гарячі юнацькі серця в один такт! Тоді в нас усіх і дума і воля єдина...

При спогаді про оті незабутні дні, коли то „кривавим листом котив падолист”, коли „дзвеніли списи і шаблі”, коли „місто під чоботи полкам коври стелило і сукна шовкові”, коли на синьому небі сходило золоте сонце „у вінку шрапнелів” — при спогаді про ті величні хвилини горять наші душі й очі такою ж вірою, таким же завзяттям і бажанням, як горіли душі й очі тих, що в той незабутній час записували своєю святою кров'ю нову золоту сторінку в українській історії. І тоді ми, Друзі, клянемося геройською славою прадідів і батьків:

— Жити так, щоб бути гідними нащадками і перемцями творців безсмертної листопадової легенди!..

(Лук).

ЯКЩЕ РОБИТИ

Таке питання в різних формах чую з різних боків. Як на ділі готуватись нам, молодим, до сповнення тих високих вимог, що їх ставить новий час, нові умови, нове майбутнє української нації?

Уявляю собі — може краще: мрію собі таке. Передусім солідарність. І ти і я і він і ми, всі знаємо одне: одну форму, одні правила, один моральний закон. Подумаєте зараз: добре, але хто матиме право те все нам накинати? А може, може прийняти б нам щось таке, що було в минулому?

Хто вже не брався керувати нами, складати для нас правила, закони, ідеології, „лозунги“?

Ні, ні, все не так. Відзивається в нас цей дух вічних напад, вічного шукання чогось, що всім подобалося б, навіть тим, кому нічого не подобається, які не беруться і не думають виконувати те, що самі намітили. Лишімо ці питання для Українського Центрального Комітету. Він же всіма способами шукає добрих доріг, розв'язання різних проблем, то гадаю і вірю, що вирішить і це питання якнайкраще.

Що саме потрібно? Треба щоб УЦК нам сказав, як можна згуртуватись і як співпрацювати. Якоїсь умілості можна, хоч з великим трудом, учитись самому, очевидно з доброго підручника для самоуків. Але нам треба виховуватись до суспільного життя і вчитись власне того, що для суспільного життя, ще під цю пору конечно потрібно. Цього можна досягти лише в гурті людей — малому, великому, більшому, такому як суспільність. Він, тобто УЦК, мусить нам сказати, як у тому гурті зорганізуватись нам у суспільність, щоб ми практично вчилися, який вигляд повинен мати суспільний устрій, щоб було добре. Все, що там робитимемо для устрою, для об'єднання нашого гурта в добре діючу суспільність, це буде частина нашої науки, це будуть наші практичні справи. Хто чогось не виконує, або хто виконує погано, цей виявиться незнайком, меншевартним, нездібним, кажімо по-спортовому, паталахом.

Що маємо на увазі? Вмілість керувати гуртом і дотримуватись дисципліни але й товариський настрій, просто вмілість вести гурток до сили й значення. Далі, про речі потрібні в устрою, отже докладне ведення каси, секретарства, хроніки гуртка, бібліотеки, ладу в домівці і загалом добре і точне виконання кожного навіть окремого визначеного діла, наприклад, підготування реферату, очевидно в міру знання; закуплення чи придбання якоїсь речі, тощо. Те все дрібне, неважке але важливе — довіреність, дбайливість, напруження сил, розумових чи фізичних, відповідальність, замишування до ладу і краси, словність, точність — оце ознаки усупільненої людини, оце те, що нам потрібно для майбутнього нації.

Треба, щоб надалі УЦК сказав нам, чого і як учитись того, що в житті може придатись, нам як членам українського громадянства, української нації. Правда, чимало вчимося у школі, але нам треба навчитись як ті знання використати в практиці, в суспільному житті, нпр., історія. Добре, вчи-

мось історії, але хотіли б ми окреслено знати, де в житті користуємо зі знання історії, хочемо вміти бачити й відчувати як до-вкруги нас і на нас ця історія твориться. Ми хотіли б свідомо і розумно самі творити історію, майбутнє України. А є ще багато практичних умілостей, з якими до-цільно було б нам познайомитись зорганізованим шляхом, утворити курси, гуртки і ін., без яких одиниця не діб'ється навіть доступу до робітень, до викладачів.

Очевидно, не думаємо, щоб ми самі один одного мали вчити того, чого самі не вмієм. Якийсь організований гурт може собі упросити того чи іншого фахівця, а загалом уся ця наука і виховання вимагають доброго провладу, добрих учителів, тощо. УЦК може те все як слід зорганізувати і уможливити справжнє виконання програм і статутів, які сам склав би.

Нема сумніву, що УЦК над так важливою справою плянового суспільного виховання нашої молоді мусів вже думати і що всі засади такого виховання вже певно й є готові. Може лише сучасні труднощі, технічного характеру чи велика недостача кваліфікованого персоналу, не дозволяють прискіпати справу, але без сумніву, що потрібні нам інструкції і вказівки вже можна в відповідному відділі дістати. Якщо б ці заходи з боку УЦК пороблено, то йде лише про те, щоб українська молодь виявилася зрілою партнеркою організованої молоді чоловічих європейських народів. Ішло б про це, щоб не було гуртка, який протидіє би організуючому діянню УЦК якоюсь отаманщиною, якоюсь безплідною критикою несутніх дрібничок, критикою, якою ставить на меті руйнування єдності українців у націю, якщо не пустою, глупою амбіцією, мовляв, не можу я, то, й ти не починай нічого. Йде про це, щоб не було гуртка, який починав би чи вже вів би діяльність анархічно, без порозуміння з керівними колами для молоді в УЦК, без змагання солідарно, однастайно оформлюватись; працювати в тому самому напрямі, тими самими способами, для тих самих цілей. Йде про те, щоб ніодна установа, яка має до діла з вихованням молоді, може і хоче в себе мати виховні гуртки молоді, не бралась за це діло без порозуміння з УЦК, а сама недосвідними або непоінформованими силами творила невдалі комбінації з ідеологій і програм організацій, які вже минули і, не зважаючи на добути заслуги, вже не є актуальні.

Правда, життя йде, не стоїть, не чекає, домагається діла тепер. Не будьмо одначе нетерпеливі й не горім обуренням, коли в воєнний час не йде все гладко й швидко. Не приписуймо вини припізнень недбайливості тих, хто взявся в важкий час до обов'язку правити життям нації, задовольняти потреби громадянства. При добрій волі і порадоности можемо заздалегідь готуватись до правильної діяльності.

Треба нам підшукати собі однодумців з-поміж товаришів, які зуміють поважно до діла взятись. Такі певно відповідатимуть майбутнім умовам прийняття в члени правильно організованого гуртка чи куреня.

Ведім добрий перегляд діяльності кожного з нас, щоб рахувався відтак час служби, щоб рахувалось активне виконання обов'язків чи корисних діл. Розуміється, що обов'язково знати нам кожному такі речі, як герб і прапор України, який то вони правильний вигляд мають, чому такий, звідки взяли; далі, національний гімн, юнацьку пісню з 6 ч. ц. р. „Дороги“, Шевченковий „Заповіт“, пісню „Ой у лузі“. Поцікавитися нам історією У. П. У. (Українського Пластового Уладу) з тіловиховання навчитись, що основне з впорядку. Якусь рухову гру певно знаємо. Ознайомитись з основними правилами гігієни. Пригланутись добре і довідатись, що важливе про кілька наших лісових дерев. Виконати власноручно якусь річ, якийсь предмет, хоч би й до забави і проявляти себе корисним дома. Це такі проби на початок з різних суспільно-важливих ділянок життя: національної, тіловиховної, фахової підготовки, розвитку бистроти й розуміння значення праці. Кому мало цього, нехай покаже що ще добре вміє. Добре — бо хоронімсь пустомельства, „великих слів великої сили“. Покажімо від початків, від дрібничок, чи ми що варті і чи знаємо щось добре.

А відтак незабаром прийдуть до нас сотки таких як ми гуртків і запитують нас: „Є в вас яка організована робота, є служба ідеї, є дисципліна, є розбудова майбутнього?“ Тоді скажемо гордо: Є! Дрот.

ГЕРАСЬ СОКОЛЕНКО.

ВОЛИНЬ

Палає день весняний
Над маривом долин.
Вже новими піснями
Звучить моя Волинь.

Вже квітка і билінка
Прокинулись від сну.
І Леся Українка
Співає про весну.

Іде вона лугами
В зеленому плащі.
Шумлять над берегами
Берези і куці.

За нею, між потоків,
Що розлила ріка,
Гримлять залізні кроки
Уласа Самчука.

В лісах, в степах безкраїх,
У селах чарівних,
Бадьорий спів лунає
Повстанців молодих.

Встають вони з туману
Як молодість моя.
За ними йду рум'яний
Такий тривожний я.

Іду, іду в загравах
По огнених путях, —
Закоханий у траву
У грози і в життя.

Шумлять крильми у лузі
Озера золоті.
І недруги і друзі
Стрічаються в путі.

Палає день весняний
Над маривом долин.
Вже новими піснями
Звучить моя Волинь.

Висланець

Тарас Кухальницький

I.

— Чи є вже всі?
— Немає ще Ломиковського.
— Почнемо без нього. Сідайте, панове товариство.

В обширній, невибагливо обладнаній кімнаті залящали підосви вояцьких чобіт, загуркотіли лавки. Старшина сідала за стіл.

Поважні обличчя присутніх звернені були до покуття, де піднісся із крісла гетьман. Він поздоровив старшину та виявив їй мету наради.

— Зближається неминучий удар між Туреччиною і Москвою — говорив Пилип Орлик, поглянувши на мапу, що лежала перед ним на столі, — удар, якого ми чекаємо з дня на день. Свідомі своїх намірів і віддані справі, для якої посвятили ми все, що мали, не можемо тієї хвилини прогавити. Ще більше! Нам повинно залежати на тому, щоб той удар заогнити, роз'ятрити, мов рану, — нехай він втягне обі сторони до непримиреної боротьби. Лиш у цей спосіб виконаємо задум нашого великого гетьмана. Я й зібрав вас, панове-старшино для того, щоб ми спільно козацькою радою обдумали плян дальшого діяння.

Гетьман сів і бистрим зором охопив присутніх. Зібрані заворушились.

Нарада почала похвалюватись. Вже на початку зазначилися суперечності. Опозицію повів полковник Горленко. Цей кремезний козак, що виховався із запоріжцями на широких степах, жив ще спогадами про Хмельниччину.

— Нехай, панове товариство, заговорить увесь народ! — говорив він товстим басом. Нехай усі одною лавою стануть проти ворога. Тоді ніхто нас не переможе. Ні Москва, ні хто інший. Аби лише не було в нас зрадників-Кочубеїв і непевних союзників, які у важливі, вирішальні хвилини стають на боці ворога. Тоді нам не дуже то й потрібна поміч. Раджу заждати, аж підніметься народ, а покищо треба закликати його до боротьби.

Та більшість зібраних підтримувала думку негайно виступити. Довге вигнання, втрата майна й добробуту на Україні дошкуляли їм занадто. Хотіли якнайскоріше повернутись назад до краю.

— Годі знову відкладати, коли є добра нагода — гукнув Герцик і, поки хтонебудь встиг добре подумати, запропонував негайно вислати висланця до везира та скласти з ним союз. Головно переконати треба везира, якою загрозою для нього є Москва, яка — знищивши Україну — знищить і Туреччину, та обіцяти йому за допомогу вічний мир.

— Не можемо, панове, чекати, аж Москва зруйнує весь край — закінчив свою мову палкий осаул.

Ще докинув слово цей і той та постановили вислати листа до везира. За висланця вибрали молодого гетьманича.

У кімнаті темніло. Розмовляючи, старшина розходилась. Залишились у кімнаті гетьман з сином і Герцик. Всі три пильно обговорювали плян назначеної місії.

Козак вніс світло й гетьман сів писати листа. Цієї ночі в гетьмановій кімнаті світло зовсім не гасло.

II.

Сурмили сурми, барабанили барабани. Везир приймав українського висланця, як справжнього державного посла.

Пройшовши перед татарською вартю, Григор Орлик увійшов до замку. Привітав по-турецьки везира, що сидів у килимами обвішаній блакитній залі, та вручив йому листа. Везир прийняв Григора дуже прихильно, викурив навіть із ним, на знак приязні, люльку. Наказав приготувати для нього кімнату.

Григор вийшов із везирським канцлером Бухметом Алі оглянути замок.

— Чи ви задумуєте організувати тепер похід на Україну — заговорив до Григора Бухмет Алі в парку.

— Тепер найвідповідніша хвилина. Цар не приготовлений, народ прихильний нам. Треба нам лише союзника.

— Сумніваюсь, чи сам везир схоче взяти участь у поході. Та не буде — як думаю — проти союзу. Султан налягає вже давно на те, щоб не дозволити Москві посуватись далі на південь, на Крим.

— Тоді напевно вишле кримського хана? — запитав дипломатично Григор.

— Може й везир сам дасть хоч один корпус. Хотів би, щоб ваш похід удався. Все ж краще, якщо Україна відгородить нас від московської захланності — говорив, усміхаючись, канцлер.

Гетьманич задумався.

Довкола нісся розкішний шум запашної зелені. Шовковою занавісою хиталась ніжно над простором блакить неба.

Нагло за живоплотом почувся дрібний жіночий сміх. Григор глянув і трохи не скрикнув із дива.

За живоплотом побачив він молоду дівчину, що верталася з купелю у басейні. Зачарований її красою, не міг відірвати від неї своїх очей. Дівчина не підозрівала, що за нею стежать чийсь очі, і почувалась зовсім вільно в жіночому крилі замку.

Григор стямився щойно тоді, як дівчина зникла в ічкарі.

— Це везирська дочка, Балатон-хон — пояснив таємничо Бухмет Алі, що придивлявся до дівочої краси так само пильно, як Григор.

— Ми задалеко зайшли — додав він. — Добре, що ніхто нас не бачив.

Розмова не клеїлась. Молодому гетьманичеві не міг зійти з очей приманливий образ прекрасної дівчини.

Везир приготував гучне прийняття. За бенкетом виявив Григорові, що приступає до союзу та радо допоможе гетьманові відзискати гетьманство. Вже навіть вислав наказ кримському ханові, щоб готувався до походу.

При від'їзді вручив ще везир гетьманичеві дружнього листа до батька.

Глибоко задуманий, їхав Григор під опікою татарської стежі та вслухувався у ритмічний тупіт кінських копит. Думки ніяк не хотіли покинути чудову Балатон-хон.

III.

— Мусимо, панове, негайно організувати похід. Негайно! Проклятий Петро вже знову нових десять тисяч війська наслав на Україну. Він хоче не лиш козацькі вільності

знести, але й увесь наш народ змести з лиця землі. Як довго будемо бездільно сидіти... — говорив Орлик до зібраної старшини.

— Треба раніше упевнитись щодо всіх союзників — доповів генеральний бунчужний, Федір Миревич.

— Союзники вже є. На Слобожанщину вирушить кримський хан, ми увійдемо на Правобережжя. Нам на підмогу йдуть ще татари від везира.

— Які нові вістки від короля Карла? — запитав Ломиковський.

— Король запевняє, що в вирішну хвилину вдарить із півночі, щоб не дозволити Петрові кинути всі сили на Україну.

— Гадаю, — закінчив гетьман, — що такий плян найкращий.

На обличчях присутніх видно було здолання. Згоджувався теж полковник Горленко.

— Сотник Шуйко, — говорив він, — що був недавно на Україні, доносить, що на Правобережжі всі нам прихильні. Ждуть лише нашої появи, щоб із нами з'єднатись і разом стати до боротьби. Вже наблизились народів московська самоволя.

Нарада закінчилась. Постановили зараз другого дня вирушити до Караджі, щоб звідти разом із везирськими відділами піти походом на Україну. Старшина розходилась.

У кімнаті лишився гетьман. Надворі темніло.

Гетьман думав свою думу. Пригадав собі буйні, пребуйні полтавські бори, де родився, пригадав своє безжурне дитинство та молодечі мрії.

Пригадав собі широкі українські степи і раптом здалось йому, що вони покорчилились, погорбились, укриваючись чорними могилами, між якими проходить сивий, мов голуб, гетьман. Очі в нього грізні, та уста скривлені до болю.

Орлик здригнувся. Відігнав від себе неспокійні думки та вийшов на двір.

— Андрію, — гукнув на козака. — Приготуй на завтра коня та вичисть зброю. — Значить, їдемо, пане гетьмане — озвався козак весело.

— Ідемо. — А тобі — сказав гетьман по хвилині — не стужилось за степами, щоб ще раз погерцювати із шаблюкою в руках? Чи не відчуваєш уже в собі палкої козацької крові? Знидів ти вже на чужині.

— Вам би вже, пане гетьмане, відпочити...

— Не можна, Андрію. Та який це відпочинок у чужому краю, коли рідний руйнує ворог...

На синьому небі блимали золотим сяйвом зорі, присвічуючи місяцеві в далеку, дорогу.

IV.

Гетьманич Григор уже від кількох днів перебував у Караджі. Перебраний за турецького купця, мешкав на передмісті. Цілими днями блукав біля везирського замку. Хотів бодай іздалеку побачити Балатон-хон. Та надармо. До замку годі було дістатись, на вулицю вона не виходила.

В далекій блакиті моря тонує день. Високо на горі в мінареті почав свою вечірню молитву муезин. Його голос вилетів спер-

шу несмілою пташкою, потім дужчав, аж поплив над містом тремтливим співом:

„Алла-гу акбар.
Алла-гу акбар.
По іллогай іллабло...

І тоді на вулиці з'явилась вона. Так, зовсім певно вона. Бо чия ж могла бути ця струнка постать? Хто ж міг би ще чарувати своєю принадною ходою? Лице мала прикрите шовковою блакитною паранджою.

Григор швидкими кроками попрямував за нею. Був захоплений. Хотів підбігти до неї, вхопити її в обійми та поцілунками виявити свою любов. Але тямив що це інший край, інші в ньому звичаї. Та не міг стриматись і гаряче зашепотів: Балатон-хон.

Дівчина відвернулася, поглянула на нього крізь паранджу та ще швидше попрямувала в напрямі домівки.

Як дуже хотів тоді Григор побачити її погляд. Як радо забрав би її був ген там у далекий рідний край.

„...Аш-гаду анна могаммадан расул-аллах...

— нісся гомінкий голос муезина над містом.

Григор чекав нетерпляче віддалік мінарету. Коли вийшла Балатон-хон, пішов знову за нею.

Вона йшла спішно, майже бігла. Бічним входом увійшла до замкового саду.

Григор поскочив за нею, вхопив її впів і, відкинувши паранджу, обсилав гарячими поцілунками її зашаріле лице.

Дівчина пізнала козака. З дива не знала, що робити. Звільнившись від обіймів палкого гетьманича, шепнула: — Завтра на побережжі! — і зникла в ічкарі.

Григор стояв, мов вкопаний. Був задоволений. Сам не вірив своєму щастю.

Кругом шуміли дерева та усміхався вгору круглий місяць. В далечині губились останні слова муезина:

„...Ло-іллога іл-алла-а-а-х...

V.

Сонце золотило зелень, коли вони сиділи на горбі, на побережжі і мріяли про далеке спільне щастя.

— Заберу тебе, заберу далеко у свій прекрасний край — говорив мрійливо гетьманич — і будемо щасливі довіку.

Перед ними шуміло безмежне море та манило у тривожну, побажану дорогу.

За містом, де розтаборились козаки, почалась метушня.

Військо збиралось у похід.

Іржали коні, горіли вогнища та снувалася димом по полях козацька пісня.

— Готуйтесь у похід — накликавав гетьман, проходжуючись із Герциком по таборі. — Незабаром вирушаємо.

— Чув я, Пилипе, — говорив Герцик, — що наш висланець повів діло краще, як ми цього бажали. Що казав тобі вчора везир?

— Ах, забув я з тобою поділитись радісною вісткою. Мій син посватав везинову дочку. Везир годиться на подружжя, та щойно після походу. Хоче видати дочку за справжнього гетьманича.

— Це гарно — сказав гетьман по хвилині. — Це його ще більше зобов'язує, більше втягає в нашу справу. І тому саме я тішусь. Бо клянусь тобі, Григорію, що не особисті цілі кажуть мені йти в похід. Я старий. Гетьманувати доведеться мені не довго. Та завжди, як задумаюсь самотній, думки про край не дають мені спокою. Привиджується старий гетьман Мазепа і тоді щось жене мене летіти до краю. Хтось нашіптує мені, щоб робити діло негайно, бо пізніше сил не знайду.

СЛОВО

О ПОЛКУ ІГОРЕВІ

ПЕРЕСПІВ

О. КОВАЛЕНКА - РОМАНКІВСЬКОГО

Аж в палаці злотоверхім 69
Без сволюка дошки стали...

Із вечора всю ніченьку 70
До білого ранку
Все Бусове гайвороня
Грало без устанку, —
Коло Плісеська навколо,
З Кисанових хащів,
Линуло без краю
Я ж заслать його на сине
Море не здолаю.

IX.

І боярство князю 71
Слово проронило:
„Ото, княже, ум твій
Горе полонило.
І влетіло два соколи
Із отчого золотого столу
Пошукати Тматорканя,
Чи шоломом спити Дону.
Приборкали соколів десь
Поганці шаблями
А самих їх попутали
В заліззя путами
Зробилось бо темно, 72
А третьої днини
Два сонця померкло
І два стовпи багрянні
Погасли і з ними
І молодії два місяці, —
Олег з Святославом, —
У морі пропали.
А поганці тії люті
Ще лютіші стали“.

Ой закрила світ темрява 73
На Каялі, тай, на ріці;
Гніздом пардів розбіглися
В Руській землі половці.

Ой високо над хвалою 74
Хула вознеслася:
То ж над морем дівчат готських
Пісня полилася, —
Злотом руським на березі
Моря синього брязчали,
Часи Буса й Шаруканя
Помсту милували.

Вже кинувся Див на землю, 75
Нужда впала вже на волю,
Ми ж, дружини, ждем радощів
З такою жагою!..

Герцик стиснув міцно гетьманову руку. Табір уставлявся в ряди. Бадьоро ставало козацтво у похід. Усіх манила думка про поворот до рідних.

...Мрії, промінні мрії, кого не манили ви, кого не закликали жити, кому не обіцували хвали перемоги?...

На шляху затупотіли кінські копита. Торохкотіли вози.

Козаки під'їхали під замок, де пристала до них турецька підмога та бадьоро помчали у синь далекого шляху.

На замковій тарасі стояла струнка дівчина в синій паранджі й кивала рукою від'їжджаючому козакові.

Григор мчав із військом, не оглядаючись.

Перед ним яснів золотом далекий вимріяний шлях.

X.

Тоді зронив із сльозами 76
Святослав слова злотії:

„О, Ігорю, Всеволоде, 77
Діти мої дорогії!
Рано землю Половецьку
Почали ви сами,
Шукаючи собі слави,
Добувать мечами,
Та безславно злих ворогів 78
Ви перемогали
І без слави поганюю
Кров їх проливали.
Серця ваші хоробрії,
У звитязстві гартовані,
Що зробили ви мені,
Моїй срібній сивизні!...

Не бачучи мого я 79
І дужого й багатого
Із землями брата
Ярослава многовоя
З вельможами Чернигова,
Із володарями,
З татранами, з шельберами,
З ревугами з ольбирами,
А хини з топчаками, —
Тії не з щитами,
З захалавниками, криком,
Полки вражі гонять,
У прадідів славу дзвонять.
Ви сказали: „мужаймося, —
Переймемо сами
Славу перед нами,
А тоді ще й грядущую,
Поділимо з вами.

А чи диво, як зі старого, 80
Бути молодому.
Як линяє сокіл,
Птицю б'є звисока:
Гніздо своє у обиду
Не дає нікому.
Та ат горе: допомоги
Нема мені між князями.
Наче світ уже, години 81
Внівець обернулись:
Тож під половців шаблями
Крики розітнулись
В Римі, Володимир
Під ранами. Жаль.
Глібовому сину
Туга і печаль“.

XI.

О, Великий Всеволоде! 82
Хоч би мрію-думу
Престол отчий боронити
Був послав од глуму!
Ти ж веслами можеш
Волгу розкрити,
Шоломами Дон розлити,
Адже був би ти на брані,
Була б бранка по ногаті,
Бранець по різані
Ти бо можеш огненними
Живими стрілами
Глібовими хоробрими
Стріляти синами. 83
Гей, був Рюриче й Давиде,
Князі удалії,
Чи не ваші ж то шоломи
Пливли в крові, золотії!..
Чи не вашої ж дружини
Крик степи стрясає?
Отак тури, поранені
Крицею-шаблями,
Резуть дикими полями!..
Уступіть в злоті стремена,
Володарі ясні,
За обиди сьогочасні.

(ОПОВІДАННЯ ПРИСЛАНЕ НА „ПОЖНИВНИЙ КОНКУРС“ „ДОРОГИ“)

Щоб побачити шкляну людину, не треба йти аж на виставу „Чудо життя“. Вистачить поїхати поїздом кількадесят кілометрів — припустимо зі Львова до Тернополя, тіснота виявляє людину не раз краще, як виявник світлина. Та мені зовсім не про те йде. Ось — як:

Сиджу в купе, народу як оселедців, один одному стає на мозолі і чую: два юнаки розмовляють між собою. Один чорнявий, чуб буйний, карі палкі очі, другий блондин, з вигляду його контраст.

Брунет: Світ став тісний, як це купе. Душно, Леську, кожний хоче здобути в ньому своє місце. Наші батьки, брати були в кращому становищі за нас — вони знали чого хочуть, до чого йдуть, мали перед собою ясну мету і могли з того свого наставлення, нехай і негативного до умовин, що тоді існували, черпати віру в краще майбуття. Перед нашим поколінням непрозора занавіса...

Блондин: Я кінчаю школу. Здобуду хліб, дістану посаду, тепер більше можливостей для цього, а там може прийдуть кращі часи і тоді за здобутим верстатом праці буду думати „що далі“.

Брунет: Думаєш, Леську, як курка. Невже в тебе немає прагнення піднятися понад буденне життя, подумати ширшими загально-громадськими категоріями поза добре вимощене гніздо?

Блондин: громада — поняття збірне. Коли мені, тобі, третьому добре, то добре також цілій громаді...

Брунет: (запально): Це тільки череву громади добре, але коли йде про цілість — націю...

Блондин: фразами живемо двадцять два роки. Може я і курка, але прагну чогось конкретного — освіти... Чого прагнеш ти? Мені надоїли ворони, що вдають орлів...

Брунет: я хочу знайти вихід з того „браку снаги“ і фразеології, в які починаємо впадати. Мені гидко стає від того нашіптування по кутках, від того кивання пальце в чоботі. Я, і думаю, не один наш ровесник шукає виходу з ситуації, що оловом тяжить над молодими.

Я вмішуюсь до розмови: А що ви, панове, на те якби пошукати нам його спільно? Критики по кутках мало, треба ясно висловитись, лише ясне ставлення справи доводить силу.

Та бачу блондин мовкне, брунет дивиться на мене недовіркою. Він користується нагодою, що пересунути до другого переділу, що йому

Мене щось сіпнуло за рамено, і чевидима рука стягнула з мене ковдру.

— Паталахо! — почув я над своїм вухом, і спросоння сів на ліжко.

Передо мною манячила якась тінь, але тому, що жалюзія була спущена, я не міг роз-

пізнати, хто це. Та тінь уже підступала до вікна і, мов у себе дома, пускала з грюкотом угору жалюзію. Тоді вона відвернулася і я пізнав у ній Остапа.

— Отже, ідемо, паталахо! Одягайся раз-два! — крикнув він, кидаючи мені на ліжко весь мій увечері дбайливо складений одяг. — Скорі!

— Що? Куди? — подивився я з здивуванням на нього. — Я нікуди не збираюся їхати. Залиш жарти. Не досить, що не даєш мені виспатися тепер, як у мене вакації, але ще й робиш бешкети.

— Виспатись зможеш і потім, а тепер одягайся! Ідемо!

— Та куди ж?

— Я ж тобі казав минулої неділі, що візьму тебе до себе на село. Забув?

— Та в мене катар, а до того я стомлений роботою...

— Саме тому, що ти втомлений роботою на курсах, варт тобі поїхати трохи на село, пожити іншим життям. Думаєш отак пролежати тут цілі вакації?

— Відчепися, я хочу спати!

Але він підступав уже із рішучим виглядом до лазнички і хапався набирати холодної води. Я таки вискочив.

— Тю на тебе!

Остап розсміявся від вуха до вуха:

— Отже ідемо! Я знав. З тобою можна тільки по-рішучому. Форвертс!

На стації виявилось, що в Остапа були вже готові дві сині „пляцкарти“, що, як дві магічні палички, відкрили нам доступ до касового віконця. Хутко ми дістали квитки і, вибігши нагору, пробралися крізь

вдається і ми всі три, в нашій розмові залишаємось на тому самому місці, з якого рушили, забуваючи, мабуть, що життя на місці не стоїть...

(Зигзак)

Відкриваємо в „Дорозі“ цю нову рубрику. Всі ми по кутках балакаємо на різні теми. Ну ж заговорімо відкрито, в якому напрямку хочемо рухатись в житті. Відгукайтесь, друзі, пишіть щиро про свої радощі і турботи, щоб „Дорога“ стала Вашою трибуною.

Р е д а к ц і я.

натовп до нашого поїзду. Він чекав тут на задніх рейках. Остап поліз туди через вікно і я, хоч-не-хоч, поліз за ним.

Натовп у поїзді був неймовірний. Та крізь вікна вливалася тепла хвиля повітря, понад плечі якогось пасажира я бачив клаптик синього неба, а інколи мигав і кусок зеленого пасовиська, чи теплового золота пшениці, що досягає. Настрій у мене кращав з кожною хвилиною.

За три години ми були на місці. Остап, що стояв відділений від мене огрядною молодницею та її трьома великими клунками, і вголос анонсував мені кожну чергову станцію, витягав мене вже зарані з мого кутка і ми „благополучно“ дібралися до виходу.

Мала залізнична зупинка, відзначена скромною будкою, дихнула на нас ширинною піл і пахом близького лісу. І нагло мене обхопило почуття буйної радості. Три роки! Цілі три роки я не бачив села, і аж тепер зрозумів, як дуже мені його бракувало.

— Ну, як, Романо? — запитав мене Остап, як ми вийшли за станційну будку і звернули на степову дорогу між житами. — Ти радий, що ми приїхали сюди?

Замість усього, я вдарив його приятельськи по плечу і ми пішли вперед, обвіяні леготом, що плив над полями.

Чи довго треба було отак іти? Я не питався. Десь там далеко майоріли хатки, збоку дороги смугою біг ліс. На полях стояла тиша. Хоч жито гнуло уже вниз повні важкі колоски, але ніхто не збирався ще його жати.

За добру годину ходу ми підійшли до села. Хата, де господарювали Остапова сестра з чоловіком, стояла збоку, під густими ясенями, що якраз золотилися важкими кетягами. Але дома нікого не було. Стара сусідка, Федчиха, сказала нам, що всі в полі. Остап безцеремонно вліз через відчинене вікно в хату і відсунув мені засувку. Кілька відер холодної води при криниці прогнало втому і ми почали зі смаком теревити соковиті грушки, а потім пішли ще на ріку грітись на сонці. Вернулися ми вже досить пізно і саме під хатою зустріли господарів.

Ех! Квасне молоко і картопля! Чому вони так смакують на селі?!

II.

З нежиту не залишилося й сліду. По грушках, купелі і молоці з картоплею — чудово спалося на пахучому сні. Снілася вудка і риби, про які мріяв я колись розповідати у Львові цілі історії, безсоромно прибільшуючи розміри і вагу ще не зловлених плотич та мерен. Але проклятуший півень, якому б я з найбільшою втіхою скрутив голову і потім, розуміється, з'їв за обідом — верещав щось між своїми курками так, мов би його вже смажили живцем на вогні; по сні почали лазити якісь зелені гусениці, і я постановив запропонувати Остапові вставати. Але, замахну-

шись ногою, щоб його штовхнути, я потрапив у порожнечу: він, видно, уже давно встав. Я натягнув штани, черевики, і вийшов на подвір'я.

Остапова сестра поралася під хатою. Я спитав її за нього.

— Поїхали в поле як тільки сонце зійшло. Там робота! Чверть села виїхало до німців, і рук нема. На печі молоко для вас, хліб у шафі, візьміть собі — казала вона. — Я мушу теж у поле.

— А чому ж він нічого не сказав мені? Я був би може з ним поїхав, бодай подивитися.

— Е, ви гість, відпочиніть собі, — кинула мені, і, взявши найменше на руки, побігла ще по дорозі до дитячого садка.

Я залишився один. Поплентався ще трохи по обійстю, і пішов снідати. Молоко з грубим кожухом зверху і чорний, „100 відсотковий“ хліб смакували чудово, але раптом у мене чо-

мусь пропав на-
стрій. Я почув себе
самітним, наче б
викинутим поза
рямки тутешнього
життя. Мене по-
тягло в поле, до
них. Та як тут ді-
статися туди? Де
воно саме оте
поле?

Я ломив собі

над цим голову, коли у дверях стала мала, може 8-ми літня дівчинка.

— Вуйни вже нема? — запитала в мене.

— Ні, господиня пішла в поле. А чого тобі?

— Я хотіла просити в них соли, але коли їх нема...

Ну, соли я не зваживсь їй дати, але вирішив довідатися від неї, куди мені йти на поле. Чи не провела б мене вона?

Чому ні? Вона побіжить тільки сказати мамі, і зараз ми підемо.

Я запер хату і зачинив на колодку ключиком, що надібав випадково на підвіконнику, а тимчасом моя маленька провожата з'явилася вже з чимсь завинутим у хустині: то мама передала хліб для їхніх женців, поки піднесе їм полуденок. А поле в них — об межу з вуйнином.

Ми пішли городами і хутко вийшли з села.

Знову, як вчора, я знайшовся серед стиглих житів, тут то там достигала пшениця, золотилася вже на сонці овес. Та сьогодні в полі метушилися люди, гомоніла праця.

— Перший день жнив у нас, — з'ясувала мені дівчина, робітників мало. Навіть наш дід, хоч які старі, пішли на жнива.

Ми побачили їх здалеку. На великій горбині, під лісом, ворушилися розкидані по лані женці, але я зразу пізнав синю пляму сорочки Остапа і червону хустку його сестри.

— Оце ваші господарі, а мої — ось там — сказала дівчинка і побігла межею.

Я підійшов ближче. Женці поволи посувалися вперед, ритмічно вимахуючи серпами, й залишаючи за собою, на стерні, довгату вже смугу скошених житніх жмутів.

Остап побачив мене і підбіг.

— Ромку, і ти прийшов до нас?

Я прикинувся ображеним:

— То так робиться з гістьми? Ти не міг мені сказати вчора, що вранці підеш у поле?

Він засміявся:

— Я не хотів тобі нічого накидати. Але раз ти сюди прийшов, то все гаразд. Будеш помагати нам?

Помагати? Справді, я йшов сюди з думкою помагати, включитися якось в оті зма-

гання з природою, якими завжди бувають жнива, а тепер ще вони проходили у такій незвичайній обстанові... Але як мала б виглядати ця моя допомога?

— Новий робітник? — засміявся, підходячи ближче чоловік Остапової сестри. — О, тепер то щось варт! Та чи жали ви, пане, колинебудь?

Я зроду не мав у руках серпа, але на мене дивилося тепер вісім пар очей робітників, що покинули свою працю і звернули голови в мій бік. А Остап всміхався трохи в'їдливо, а трохи ніяково...

— Чи жав я колинебудь? — перепитав я і зразу мене обхопила очайдушність. Я крикнув:

— Ясно, що жав, не раз і не двічі! Ану, давайте мені серпа!

Десь у глибині душі таїлася в мене думка, що серпа зайвого у них нема, позичить там хтонебудь на хвилю свого — і невже я не зумію махнути ним раз-другий? Я ж не раз бачив, як жали на лані у мого діда, пароха на Поділлі.

Та Олена сказала:

— Там на межі є запасовий серп, принеси його сюди, Петре.

А Петро ще докинув:

— Ото раз добре! Вони стануть на твоєму місці, а ти, Олено, принесеш нам полуденок.

Я понишпорив у кишенях і передав Олені ключик від колодки, а тоді взяв у руки серпа.

Всі, як на команду, вернулися до праці, а я став на Оленине місце. Оглядає серпа, наче б оцінюючи його довгість і гостроту, а потім, як Олена пішла, кликнувши мені ще на прощання:

— Помагайбі! — я схилився над житом.

Знизу, крадьки дивився на найближчого женця. Це був саме Остап, Остап, що наче б забув за мене. Якесь гірке почуття підійшло мені під горло. Я дивився, як він зручно загортає жмути, як одним помахом серпа зрізує їх і відразу, навіть не обернувшись добре, перекидає поза себе на стерню. Мене вхопило завзяття. Невже я, турист і ще, правда, на гімназійній лавці — легкоатлет, не втну того, що так добре робить він, важкий та незугарний?

Я загорнув жмут, замахнувся серпом. Але серп застряг між стеблами. Шарпнув назад і вихопив його. Махнув знову і перерізав кілька стебелець. Я почав отак зрізувати стебельця, як зрізують куркам шию — і нагло почув сміх. Ні, Остап стояв, відпочиваючи, і дивився в інший бік...

Тепер мене взяла злість. Жбурнувши якнебудь поза себе жмут жита, я, як навіжений, кинувся з серпом на новий. Цей раз подолав я його зразу, захоплено підняв високо вгору і кинув поза себе, аж стебла обсіпали мене цілого. Ні, так не можна, треба низом. Знову мах серпом і я кидаю поза себе жмут. — О, зовсім, зовсім негірше як це робить Остап, що тепер зиркає там на мене збоку.

З того менту я, як опарений, кидався в житі, загортав, зрізував, кидав, загортав, зрізував, кидав, раз, два, три, раз, два, три, не чуючи, не бачачи нічого. Врешті піт залив мені очі. Я спинився. Сонце шкварило в саме обличчя, доходив полудень. Хоч як я не мучився, а зостався позаду всіх інших. Я витер рукавом обличчя і знову кинувся до праці.

Як довго метався я отак? Я почув голос Остапа і підвів голову. Женці стояли тепер купкою і тихо розмовляючи, дивилися на мене. Остап лягнув мене по плечу.

— Ну, годі Ромку, годі, ти тут на смерть замучишся, і що потім скаже мені твоя мама?

Я глянув позаду себе. За мною тяглася довга, нерівна смуга стріпихатих жмутів з

перемішаними на всі боки колосками, а стерня їжилася високим на стопу гребенем...

Я розігнув спину, аж кістки хруснули. Тоді щойно почув, що руки й ноги в мене, як побиті. Ми посідали під вербою, де було трохи тіни і почали їсти кулешу з сиром, що принесла Олена.

До роботи почав гнати їх я сам. Я знав з досвіду, з мандрівки, що недобре забгато спочивати, бо тоді „відходять“ ноги. Поля був ще добрий кусень і женці поглядали непевно на небо, незнаючи, чи закінчать до вечора. До того ж, завтра була неділя.

Я завзято працював, цей раз уже пильно дивлячись, щоб жати низько при землі і рівно кидати жмути.

Поки ми дожали лан, вже добре стемніло і на небо вплив весільним короваем місяць уповні. При місяці вони в'язали переселами снопи, а я сидів на межі, не чуючи ні рук, ні ніг.

Високо підліз уже місяць, коли ми, за-
порошені і зморені, ледве тримаючись на
ногах, пришкандибали до дому. Майже на-
силу втримуючись, я з'їв вечерю і пішов
в стебло. Остап говорив щось до мене, та
я нічого вже не розбирав.

Цілу ніч дзвонили мені в голову якісь дзвони, тож, коли вранці почали скликати на Службу Божу дзвони справжні, я довго кліпав очима і відборонявся, не вірячи, що це правдиві. Остап давно вже встав, з'їв сніданок, і тепер сидів на груші, смачно заїдаючи грушки разом з качанами.

— Що, тримаєшся? — спитав він, як я підійшов до нього. Я був радий, що він не додав свого звичайного — „паталахо“, і приймив це в душі, як нагороду. Я здвигнув плечима. Ще боліли, але я спитав ділово:

— Де будемо жати завтра? чи знову там, під лісом?

Остап зсунувся з грушки і штовхнув мене в бік. Я засичав з болю. Він засміявся:

— Ну, тепер мені ясно, що ти вчора здорово побрехався. Та й досить було глянути на твою роботу, щоб пізнати, що ти зроду не робив на жнивах. — ж, ти такі молодець: не кинув і не втік.

Він обняв мене за плечі і повів до хати.

— Завтра, — казав по дорозі, — дістанеш іншу роботу. Будеш звозити снопи.

— Я не суперечив.

Це була чудова нагода показати, що і я щось умію: мало то — наперекидався возів зі снопами на вакаціях у свого діда?

Роман Летицький.

ЗАРАЖЕННЯ КРОВІ

може зайти не тільки при великих, але також при зовсім незначних ранах через інфекцію й потягнути за собою знані, поважні наслідки. Тому то не треба теж малих скалічень, які так часто трапляються в домашньому господарстві, у професійній праці або в спорті через розтяття, уколання, стертя, вкушення і т.і. залишати без уваги, але негайно їх дезинфекувати випробованою Serpo-Тинк-турою, виробу фірми Odol-Werke, Львів, Serpo-Тинктура, яка дезинфекує так як йодина і докладно так само вживається, забиває бактерії, які вдерлися до ран і запобігає запаленням. Препарат можете купити в аптечках у пляшочках по 50 см³ в ціні 1,78 зл., які є вигідні в переносенні і зокрема гідні поручення для домашніх аптечок. Зареєстр. у Генеральній Губернії під ч. 3110.

*...Ти, Києве, цвітеш, як вічний сон...
(Юрій Клен).*

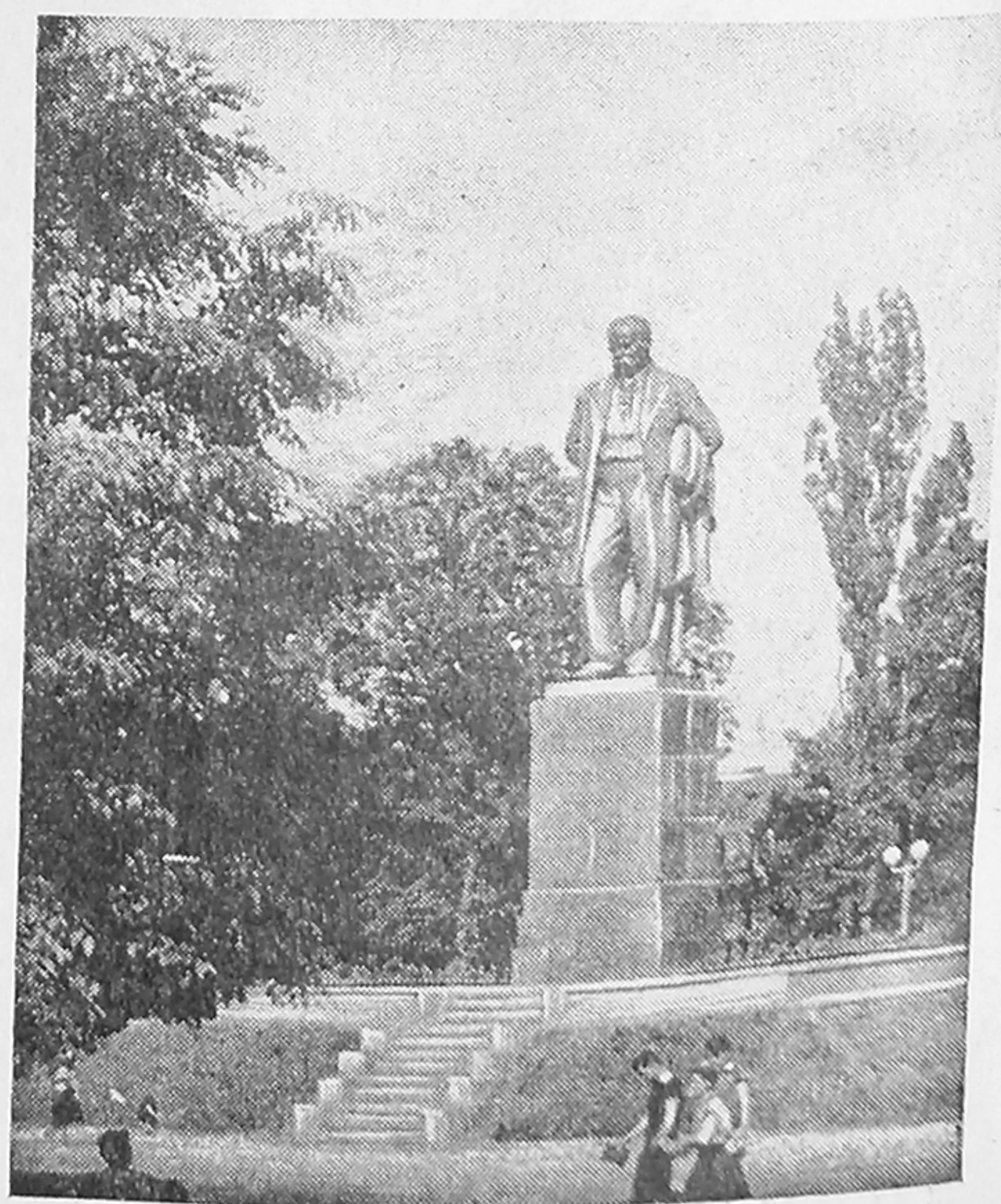
Св. апостол Андрій „заутра встав, рече сущим з ним учеником: Видите гори сія? Яко на сих горах возсіяет благодать Божія, імаєт город велик і церкви імаєт Бог воздвигнути. І вшед на гори сія, і благослови я і постави крест і помолився Богу, і слізе з гори сея, і де же послі бисть Київ, і поїде по Дніпрі горі”. (З київського літопису).

Київ – мати городів українських! Його назва, як слово „мати” викликає в кожного з нас бентежне і разом з тим священне хвилювання: ми чуємося бодай на одну мить дітьми однієї матері. Однаково — були ми в ньому чи ні, ми, мов соняшник за сонцем, повертаємось до нього всією нашою істотою, чуємо свій містичний з ним зв'язок, чуємо в собі його мелодію.

І здається нам, що все те, що діялось в Києві після 988 року, коли каган Великої Русі, святий Володимир, в приязності представників могутньої Візантії знищив символом хрищення дніпрового водою владу Перуна полян, щоб дати всім племенам: дулібам, уличам, полянам, тиверцям, деревлянам одну віру. Що всі ці печеніги, половці, Боголюбські, татари, поляки і знову москалі, що нищили його силу, — що все це була лише одна мить, осяяна блискучим спалахом 22 січня 1918/19 років. І що одна мить, ніщо перед тим, чого ще чекає і чим має стати вічне місто апостола Андрія Первозванного, брата апостола Петра.

Символом Києва — свята Премудрість — Софія, що їй присвячено репрезентативну святиню. Його золотим гомоном — Лавра, Могилянська Академія, рештки Золотих Воріт, безліч храмів і будинків, що родять спо-

гади; гори, що лягли на березі Дніпра-Словути, кручі, пишні сади, де кожної весни все так пишно починає рости, все, що лише рости може. І врешті його афірмацією — кістки померших, кістки наших прадідів, що творили його історію; кістки Володимира Великого, Ярослава Мудрого, літописця Нестора, Мономаха, кістки хоробрих борців козацької доби, кістки Кониського, Грінченка, Лисенка, Лесі Українки, Заньковецької ...аж до кісток невідомих героїв з-під Крут.

Все це промовляє до нас голосом землі, що її головою, мізком і серцем, пантеон української культури — вічний Київ. Вічний Київ — у часі і просторі, у душах і серцях безчисленних поколінь. Був, є і буде повік, хіба що земля, на якій він стоїть зупинить свій біг і Дніпро потече назад.

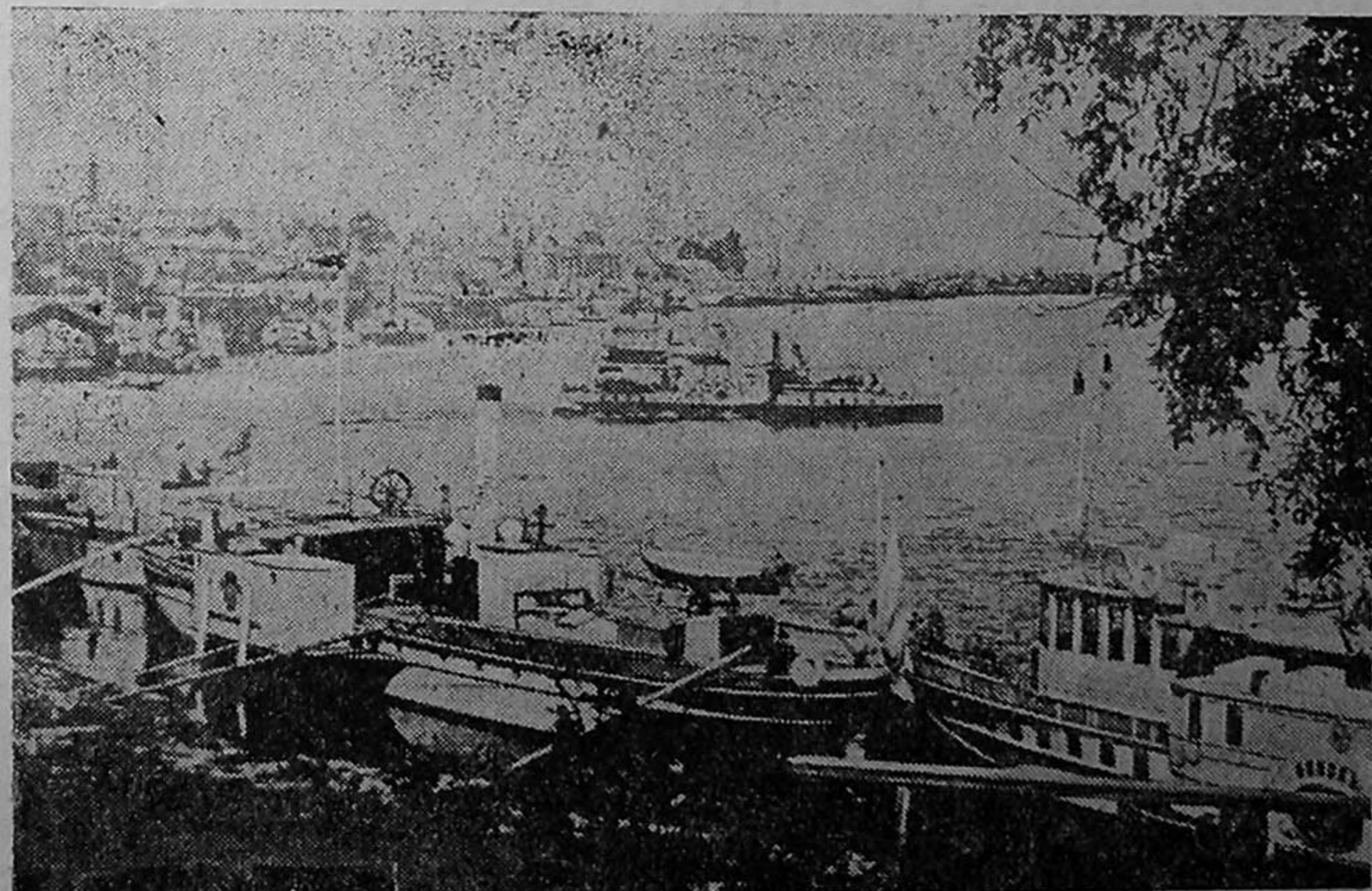
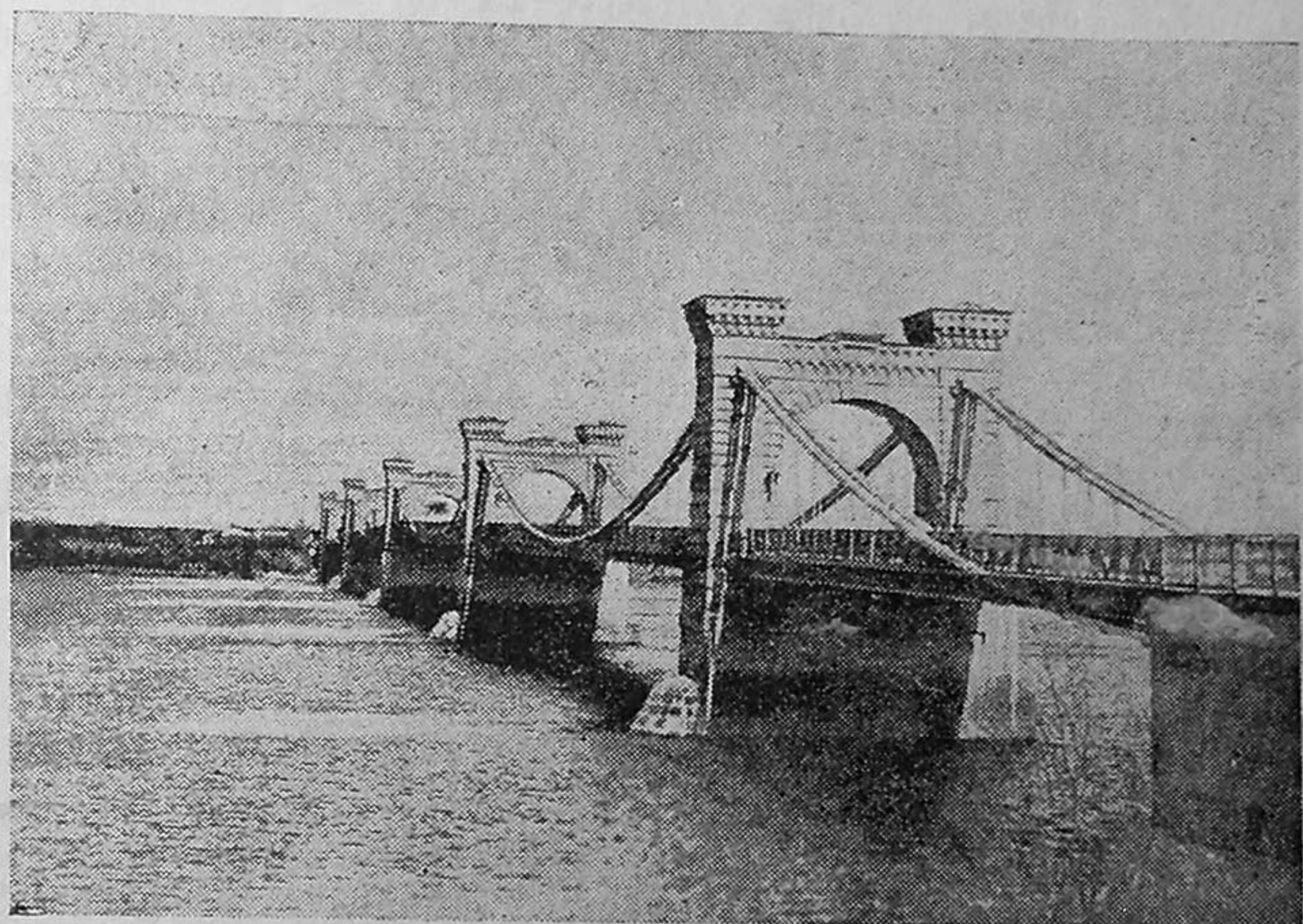
Вічний Київ! Під ним українська земля, над ним українське небо, і понад усім вічний та справедливий Бог, Бог України.

(вук).

С В І Т Л И Н И:

З ліва на право:

1. Заголовок „Вічне Місто“ на тлі руїн Хрещатика,
2. Пам'ятник Богданові Хмельницькому, 3. Андріївська церква, 4. Вид на Дніпро, 5. Пам'ятник Тарасові Шевченкові, 6. Київ - Хрещатик, 7. Київ - Набережна, 8. Ланцюговий міст на Дніпрі, 9. Володимирський собор.

Казкою оповиті гори

21 серпня в 11-й год. ранку замай на висоті 5630 м. на найвищому вершку Кавказу — Ельбрусі німецький воєнний прапор — повідомляла недавно нім. військова команда.

Кавказ — це для нас екзотика; знаємо його переважно лише як заголовок одного із Шевченкових творів:

„За горами гори, хмарами повиті...“ що сильно впливає на нашу уяву, а він прямо сусід України.

Кавказ довгий майже на 1200 км. Височина його — коли б найвищі вершки Криму помістити на шпильях Альп. Найдикиша і найнедоступніша частина середня, між Ельбрусом, і другим високим вершком — Казбеком. Тут Кавказ — це біла стіна вкрита вічними снігами та льодами. Пасмо снігів доходить 3600 м. Нижче підгір'я, на якому сніг літом тає, звуть мешканці „чорними горами“.

Крізь цілі гори, у всіх просмиках від Чорного моря до Каспії, а то ще й на миль від берега у хвилях моря ішли давниною височенні стіни обвартування. Їх будували із циклопських каміньок у різних віках різні народи, але цілий ланцюг таких мурів представляв немалу оборону закавказцям проти грабіжницьких набігів північних гірських племен. Це так, як китаїці захищалися муром від монголів, південний Крим від хозар, а римляни боронили Траяновим Валом Дакію від варварів.

Перші вістки про ті стіни походять із VII ст. до Р. Хр. коли скити рушили на Азію. Тоді перські королі виправлялись походами на Скитію. Перехід через Кавказ залежав від опанування найдогіднішого просмика — Дар'яльського, близько Казбека, в долині бурхливої ріки Терека, що в мові верховинців значить „Косматий“. Там велися все найтяжчі бої, а літописці Грузії описують цілі віки боротьби за панування над тісною.

У Дар'ялі творять скелясті стіни вузьку щілину, яка від найдавніших часів була перегороджена кованими залізними воротами. Одні з таких воріт донедавна можна було оглядати у скарбниці близького монастиря. — Кращою перепоною за ворота були величезні снігові лавіни, що спускались по льодових кругах Казбека тарасували долину Терека та спинали його води на 2 — 3 дні. Сніго-

вий затор із 1817 р. можна було бачити ще у 1920.

Із давнини лишилась у Дар'яльському просмику старинна башта, оспівана Лермонтовим башта Тамари, яку чомусь то французький учений Дібуа де Монпер зве баштою княгині Дарії. Серед верховинців зберіглось чимало авантурницьких та любовних оповідань про княгиню Тамару, які, видно, послужили мотивом російському поетові. Треба одначе відрізнити ту дар'яльську Тамару від цариді Грузії — Тамари, жінки Георгія, сина Андрія Боголюбського, що царювала на переломі XII та XIII століття. За неї процвітала Грузія так політично, як економічно і культурно. На час її панування припадають найбільші осяги християнства, як і творчість великого народного поета Грузії Шоти Руставелі. Тому кожний старий хрест чи башту, все що старинне і величне, народ зв'язує з ім'ям Тамари.

Башта Тамари у Дар'яльському просмику — це залишки з оборонної твердині, яку ще доводилось подивляти французові де Монтер. Історики думають, що Дар'яльський просмик, це ті Кавказькі Ворота, знані уже в II ст. до Х., які описує Страбон і Пліній, а римляни називають просто — Porta Сумапа (куманські, тобто половецькі ворота).

Сам Казбек (5043 м.) добутий у 1868 р. трьома лондонськими альпіністами: Фретвільдом, Теккером, і Муром — мало знаний під ім'ям Казбека. Грузини звуть його Ікінварі, осетинці Білою Горою. На ній живе їх гірський дух, що має владу засипати все живе сніговими обвалами. Щоб його ублагати і замирити, складають вони жертви на т. зв. „дабі“, найчастіше у вигляді турових рогів, бо турів на Кавказі велика кількість. Тому ті жертівники довкруги обложені туровими рогами.

З Казбеком зв'язані і християнські легенди. Ті ж самі осетинці оповідають, що на вершку його знаходиться церква із шатром Авраама та яслами Спасителя у середині. Кругом позбирані найбільші багатства світу. Але дійти туди і побачити те все може лише праведний.

„Цар духів“ — найвищий вершок Кавказу, по-перськи Каф Даг, лежить на другому кінці „Великого Кавказу“. Його пірамідальний вершок роздер-

ла надвое, зачепившись, арка Ноя, бо Ельбрус — вершок світу, перший винуватий із хвиль потоку — так вірять верховинці.

Поганські та християнські елементи так перемішалися в устах народу, що, напр., Страстний Четвер став днем з'їзду на Ельбрусі, верхом на котях, усіх гірських відьом. Побожні відмолюють тоді нещастя та всяке зло, але це їм не перешкоджає палити у дворах огнища й перескакувати через них, як у нас у святоїванську ніч. Також закладають терниною комини, вікна та двері.

У щілинах гори гніздиться цілий рій крилатих душків, вічно молодих і гарних: крізь ті щілини веде дорога у небо — джіністан. Вершок Яблуза (Ельбруса) займає сивий цар птиць Сімург, що одним оком дивиться у минуле, а другим у майбутнє. При його льоті та стогоні здригаються гори, темніє небо, буриться море. Стихають стихії, коли зі щілин долітає спів добрих духів.

На Яблузі примістили греки боротьбу Зевса із творчим огнем небесним Тифеєм. Там нові, молоді і красні боги Олімпу перемогли мрячних і жорстоких титанів. У підземеллях гір мучився добродій людства, суворо богами покараний Прометей. Той грецький міт і досі покутує у легендах кавказьких народів. Грузини оповідають про багача Амірана, що з вірною собакою замкнений у печерах Ельбруса. Собака без упину лиже залізні окови пана й була б уже давно їх злизала, та щороку у Великий Четвер грузинські ковалі вдаряють три рази в ковало. Від тих ударів ланцюг дістає попередню міць.

Для осетинців у нетрі Ельбруса заблудив пастух Бессо. Там побачив він у печері повній золота молодого хлопця прикованого до скелі. Хлопець старався досягти кінця ланцюга із протилежної стіни. Це йому не вдавалось, бо ланцюг був короткий. Хлопець просив Бесса, щоб докував йому стільки до цього ланцюга, щоб його можна було дістати, тоді він був би вільний, а Бессо в нагороду взяв би всі багатства печери. Пастух вернувся до хати, і став потайки кувати ланцюга, але сусіди підглянули це й вивідали від нього цілу тайну. Тоді весь вхід до золотої печери запався в землю.

В тих же нетрях карається прикований велетень. Час від часу питає він у сторожі: „Шумлять ще на землі комиші та родяться ягнята?“ Коли дістає підтверджуючу відповідь, тяжко йому стає з туги за землею і він потрясає оковами і цілими горами.

Культура Кавказу стара. Старша як Рим, як Європа, як біблійні пере-

Ватра

В БРЮХОВИЧАХ ЗНОВУ ЗАПАЛАЛА ТАБОРОВА ВАТРА

Швидко мчить авто заспаними з гарячі і куряві вулицями колишньої жидівської дільниці Львова. Люди рідко снуються ліниво по хідниках, у вушному повітрі тягнуться білі нитки бабиного літа, ні гамору, ні крику, здається, що все довкруги якось знерухоміло приморене втомою чи спекою. Осінь.

По кількахвилинній їзді покидаємо тяжку атмосферу міста і в'їжджаємо в смугу брюховецьких лісів. Зразу віє на нас черствістю чистого повітря. Перед нами висока стіна смерекового лісу, поважна своєю загадковою тьмавістю, непроглядністю, суворістю.

Минаємо розкинені серед зелені доми Голоська, скручуємо вправо і перед очима відкривається чудова панорама листяних лісів, що в світлі заходячого сонця грають живими барвами від яскраво - червоної аж до синьо - зеленої. Сонце вже на вершечках дерев: велике, червоне, опецькувате. На лісі серпанком лягає срібна імла. Живість барв м'якне, ніжніє.

Сходить чар осіннього вечора.

— Що це так їдуть всі сьогодні до Брюхович? — запитує мене шофер.

— На таборову ватру.

— Ага!

Доїздимо до закруту вліво. Автом кидає сильно вбік і перед нами виростають високі вежі віллів, захованих дискретно за верховіттям дерев. На невеличкому подвір'ї високий машт, на якому звисає спокійно прапор.

Ми на меті.

кази. Вже старий східний епос знає Кавказ і тоді його царства і народи були на вершині свого розвою.

Вірмени зовуть свого родоначальника Гайк'а правнуком Яфета. — Географ Ріттер переконаний, що лише Кавказ та околиці Арарата могли бути колискою людства.

Цілі віки пройшли над Кавказом і кожний лишив на ньому якийсь тавро, якусь бодай маленьку згадку, у призабутній історії. Тому в кавказців збереглося таке багатство легенд та оповідань, що їх коріння треба шукати у прислоненій мрякою забуття минувшині.

І Магомет, той еклектик із культурного надбання цілого світу, не поминув Кавказу:

„За Кавказом живуть Гог і Магог. По часі вони перейдуть гори, поб'ють невірних і царство їх знівечать”.

Хто знає, може ми доживаємо часів, коли Гог і Магог переходять Кавказ і нівечать ворожу силу...

Дека

ТАБІР ЗВІТУЄ

Трикратний свисток. Це вартовий повідомляє чергового про приїзд до табору гостей. Входимо на подвір'я. Вартовий стає „струнко“ та, підносячи руку, здоровить нас.

— Слава!

— Слава!

Очі манять чудовий виноградний живопліт, він яскраво - червоним вінком оточує дім.

Переходимо спортову площу, на якій ще висить сітка від відбиванки і входимо до другого будинку, де мають приміщення спальні таборовиків.

— Струнко! Вправо глянь! — падає наказ команданта кімнати. Таборовики нерухоміють. Командант кімнати здає звіт П. Провідникові.

В одній кімнаті застаємо хворого.

— Пане Провідник! Доношу, що захворів без наказу — висунувши розпалене гарячкою обличчя доповідає таборовик.

Заходимо до викладової залі. Рядом стоять лавки, на стінах мапи, в куті таблиця.

— Як у школі — зауважує хтось.

— Таборова школа і є — відповідає обозний. До ведення виховних спільнот української молоді мусимо мати фахівців, яких тут саме готуємо.

— Хто у вас лектори — питаю.

— Самі поважні сили, — др. К. Паньківський, знаний науковець проф. Сімович, проф. Терлецький, визначні організатори нашої молоді: др. Тисовський, проф. Левицький, керівник правного бюро УЦК др. Коновалець.

— Вони напевно викладають у вас самі теоретичні предмети! А хто фахову підготовку?

— Інж. Сенів, командант табору п. Целевич, ну і я — з усміхом, перекинувши голову набік, інформує мене обозний.

— Скільки часу Ви відпускали теоретичним викладам, а скільки вправам!

— Теоретичні виклади займали пересічно 3 год. денно, решта практичні зайняття в терені, разом 8 годин.

— Гм! 8 годин денних зайнять.

— Вправи в терені куди приємніші за сидження у школі. А крім цього у нас в таборі ще своєрідні приємності...

Розмову перериває свисток, а за хвилину таборовики вже у дволаві.

— Струнко! — Вправо глянь!

Переходимо попри карні ряди юнаків.

— Вправо руч!

— Кроком руш!

— Свобідно!

— Свобідно! — протяжно гукають таборовики. і в ту ж мить зривається улюблена таборова пісня: „Не любимо панянок, не любимо дам...”

ВАТРА

На площі серед лісу стоїть висока зелена ватра, — ознака таборування, символ таборової праці, таборового вміння, таборового запалу, і... таборового прив'язання. Перед нею у дворяді виструнчені таборовики.

Падає короткий наказ команданта і чотири першуні — таборовики біжать до ватри. Блімнули при землі вогники: один, два, три, чотири..., а за хвилину синій дим клубиться вгору. По галузках несеться тихе сичіння, неначе жаліслива скарга зелених гіллячок — а може їх жах перед смертю.

Хвилина... дві... вгору високим стовпом вибухає вогонь. Пахне живицею, віє подихом гір, вільністю полонин...

На землю сходить спогад.

— „Гей, юнаки, гей; пластуни — вириваються з юнацьких грудей буйні слова таборового гимну. Повторюють їх відгомонам столітні ялиці, несуть їх на своїх верховіттях їх молодші посестри та переказують безмежним просторам рідних полів та степів.

З ватри посипались вгору золоті іскри і здавалось понесли глибокі слова ген у небо, до тих, що боролись за ці кличі і в боротьбі за них полягли; тих, що стежки до організованості нові мостили.

А коли пролунали останні слова, ми засіли навколо палаючої ватри.

Не вже немає ні старих ні молодих, немає ні професорів, ні учнів, немає командантів, ні рядовиків. Є тільки ми...

Докинути чатиння. Червоне світло пурпурою обляло обличчя приявних. Всі задумані, поважні, заглиблені в собі.

Тиша!!!

Зникає почуття дійсності, — може ми на Січі, а довкруги багаття — козацтво радить, „як на турка стати...”

Раптом з другого кінця починає таборовий хор пісні. Одні бадьорі, другі розкривають таємниці таборового життя, треті навівають до традиції Січових Стрільців, ще інші оголошують війну всім „бабам і панянкам“, хоч одночасно очі задьоро позиряють у цю сторону, де у темряві ночі маячіють жіночі обличчя.

Настрій з поважного стає веселий. Вже й старші стали підтягати.

Зроджується молодеча безжурність. Сипляться дотепи.

Час летить швидко...

До ватри підступає приятель — писар.

— Перше місце в індивідуальному точкуванні — починає твердим голосом (між таборовиками помітна нервозність) — здохла Коломия.

Буря оплесків.

— Славно! Хай покажеться!

З кола підноситься невисокий русявий юнак і розсіяним з радості поглядом дивиться довкруги.

— Друге місце має... Станиславів.

Вибух радості місцевих товаришів.

— Третє місце має Коломия.

Тепер коломийців вже нічого не вдержить від спонтанічного вияву гордості за

здобути осяги. Плескають безупину, підкидують змагуна, вигукують.

А писар знову прикладає до зошита ліхтарку:

— В гуртковому точкуванні перше місце здобув перший гурток зі Станиславова.

З черги тріумфують станиславівці: безпосередньо, голосно, по-молодечому.

Та ось падає короткий наказ обозного і табор знову в рядах. З лави виступає таборовик і гарячими словами складає подяку Українському Комітетові за улаштування табору, лекторам за віддану працю, п. Провідникові і гостям за звеличання прощальної ватри.

— „Ми йдемо слідами наших попередників — таборовиків і несемо в нові покоління їх задуми, запал, і вмілости“ — кінчає свою промову таборовик.

Наступає врочиста хвиля роздачі посвідок закінчення табору. Провідник в товаристві команди роздає їх, подаючи кожному таборовикові руку в доказ довір'я до нього, та приймає запевнення, що таборовик не заведе надій покладених на нього.

Ватра гасне.

Таборове свято закінчене.

На дорозі сирена авта кличе нас додому.

Сідаємо.

За мною гомонить казка брюховецької ватри, що, окутавши мене спогадами молодечих років, зовсім полонила мої думки постатями давніх друзів праці, яких доля відірвала від молоді та розкинула далеко по чужині.

Марта Рідна.

МИКОЛА БОЛКУН.

ДО ЗІР

Гремлять мости і сонце вогнеоке
І знов і знов цілує тротуар.
І знов, і знов, мов велетні сторони,
Проходять дні, окутані в пожежар.
Кричать громи, мов вибухи на фронті,
Й киплять, клеочуть буряно моря.
А над усім встає на горизонті
Святої Волі Праведна Зоря.

МИКОЛА БОЛКУН.

Чи в час, як вітер ходить пішки
Чи, як від сходу бризне сміх,
Вона не гордилась ні трішки
Вогнями поглядів своїх.
Вона не чванилась собою, —
Для друзів був це не секрет.
За це її я звав простою
Й кохав, як лірик, як поет.

ПЕТРО ТИМОЧКО

Народові моєму

У вир' життя, хоч хвилі йдуть напроти
І рвуть з собою кволе все й слабе,
Ти сміло йди, бо їм не побороти
Тих мужніх рук; не знищать і Тебе
Діла тих варварів, що море крові
Вони віками довгими лили,
Що силою Тобі накиннули окови,
Та ще й у свого воза запрягли!
Спокою Ти не мав, бо довгими віками
З' усіх сторін лиш шарпали Тебе,
І Ти в борні упав... а в вишині над нами
Зловіщий голос, крик, що тішили себе
Надією на жир; та смерть не приходила
Ти жив рабом, — на серці ж гнів кипів,
І в головах синів росла надія сміла,
Що ще діждатись нам своїх щасливих днів.
В борні життя, в обіймах хвиль холодних
Ти черпав сили, тіло гартував,
Вже Ти бував над берегом безодні,
Та день прийшов і знову Ти устав.

Заздрісно стережуть

в деяких домах свою тайну прилагоджування кави, якою славляться у гостей... а проте від понад сто літ не є таємницею, що до прилагоджування доброї кави потрібна домішка з „Млинком“, яка кожній каві дає аромат і чудовий смак.

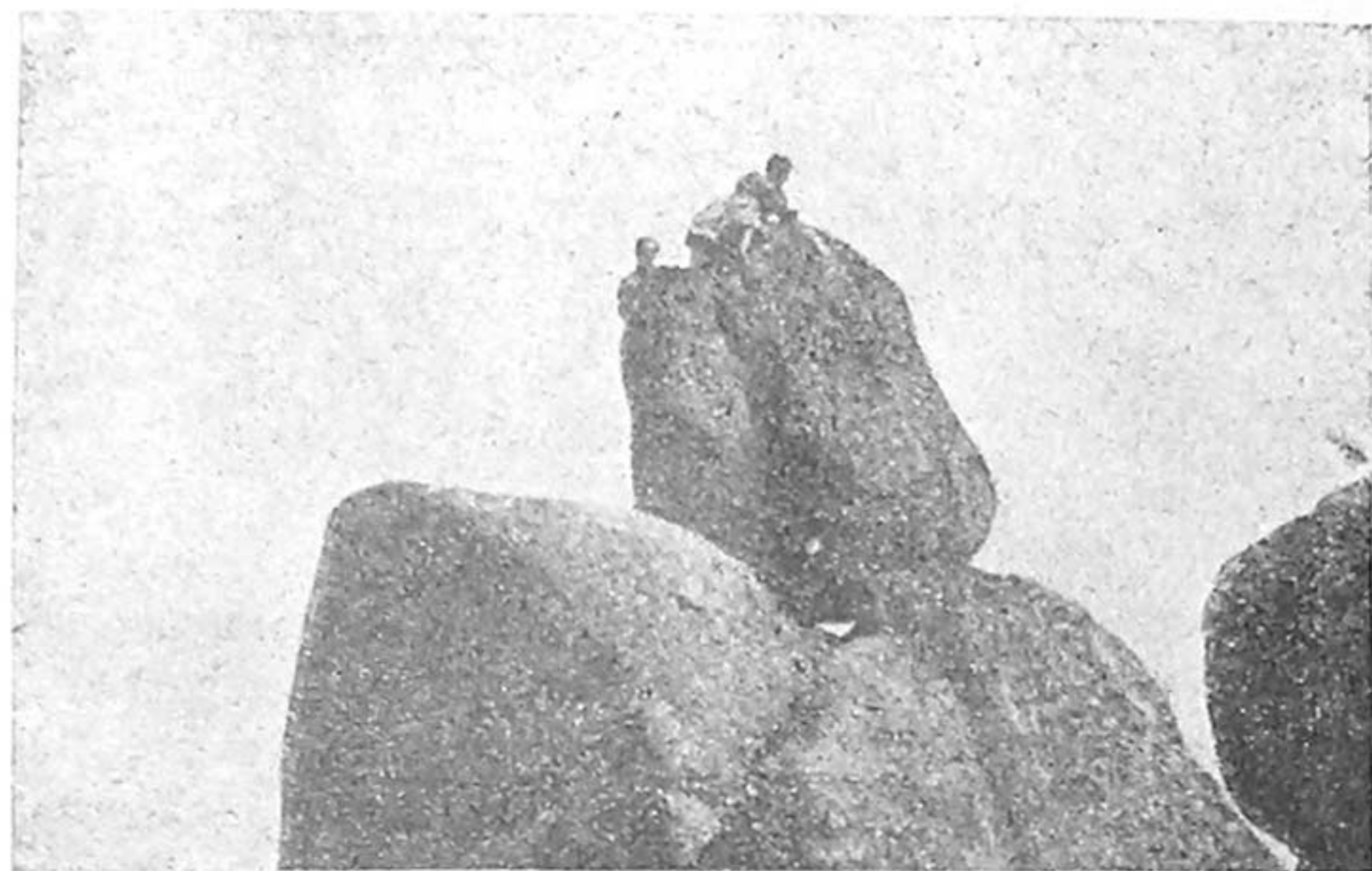
Хто сьогодні купить пачку домішки з млинком і написом Доска Франк, той щераз, переконавшись, скаже: — є в ній те, що було завсіди, а саме: добрий правдивий

Franck

З НАШОГО ЖИТТЯ

ПІДСУМКИ ТАБОРОВОЇ АКЦІЇ

Сонячними днями цього року осінь минають робітні дні нашої молоді. Може і дні відпочинку, вкладають в це слово вповні неюнацький протипсихологічний зміст звичайного неробства. Та наша українська молодь не з тих. Для неї найкращий відпочинок, це продовження розпочатих своїх праць. Це часом тільки зміна обстановки або форми праці. Основним змістом навіть і відпочинку є творчі зусилля, завершені щирсердечною радістю успіху. А ще в теперішню, історичну воєнну добу! І тому також минуле літо було таким творчим відпочинком для української молоді.

Чи дійсно ви бачили багато нашої молоді, щоб гайнували не так свій час, як сили і свою радістю в бездіяльності або безперервних забавах? Ні, і ще раз ні... Це були хіба винятки, що не доросли ще до юнацького з'ясування слова „Щастя“, або скоро застарілі душі, що вже втратили смак і радість творчих зусиль і успіхів.

Одна частина молоді добувала на літніх курсах знання, яке досі було для нас заперте ворожими затіями наїзників, друга частина стійко допомагала своїм батькам у їх про-

фесійній праці, передусім у сільсько-господарській ділянці, яка у сучасну добу змагань двох світів накладає особливі обов'язки на нас. А разом із цим ішла і йде інтензивна робота в ділянці діточих садків, спортивно-тіловиховній та таборно-виховній. Тут буду говорити про цю останню, бо не зважаючи на великі труднощі, вона дала особливі успіхи, як це видно з окремого звітлення в останньому числі нашого журналу. Наша таборно - виховна акція це могутній засіб всебічного виховання нового українського покоління в дисципліні, ідейному спрямуванні до нових форм організацій, це школа гарту, а не доживлювання, де доцільне зайняття, а не тільки вода і сонце грають основну роль. А так хотіли її розуміти деякі з старшого громадянства, яким польська окупація встигла своїми „годовляними оселями“ вибити з голови весь виховний зміст цих „осель“, зміст, що його „Пласт“ був поставив перед очі нашого громадянства у всю ширину, „Пласт“ і ті організації, що пішли після його розв'язання його слідом. За тими одиницями з старшого громадянства, що з повним нерозумінням ставилися до виховної таборної акції, пішли вже були і деякі їх сини або

вихованки і ми ще цього літа чули слова: „...Сільська молодь в таборах?! Та ж вона живе весь день на свіжому повітрі і сонці (слова одного доктора — адвоката)“ або:

„...Я живу в такій околиці, що мені табору не треба!“ (слова одного юнака). Так ставилася, а може й ще ставиться частина нашого суспільства до наших починань.

Та труднощі лежали ще й деінде: Наш довоєнний інструкторський кадр таборної акції, це були люди повні ініціативи і ідейности, і тому не диво, що дотеперішня воєнна заверюха не здештукувала, а на половину їх знищила (проф. Чмола І., о. проф. Бучацький О., інж. Б. Павлюк і інші). Багато з них зайняті тепер на відповідальних місцях, не можуть залишити ні на мент своєї званової праці. Треба було творити новий кадр інструкторів.

Та чи не найбільші труднощі лежали в здобутті харчів у час, коли важкий переднівок путав неодні добрі наміри. Але енергія організаторів, їх віра в вічно активну українську молодь поборолла все. Перша проба післявоєнного масового таборного вишколу закінчилася з успіхом. Український Центральний Комітет і його клітини, місцеві німецькі уряди, широкі кола українського громадянства, зокрема й селянства, що віддали своїх дітей у таборний вишкіл, поспішили з великою допомогою. Двадцять кілька виховних таборів покрили собою Галичину. Це далеко не ідеал, бо були ж ще деякі цілі округи, що недоцінили цієї справи і не стали до змагу, щоб побороти труднощі. Та загально розвоєва лінія йде вгору, не вділ, і це найкраща запорука, що всі недоліки цієї першої масової таборної роботи будуть

усунені, виправиться їх для добра нашої Батьківщини.

Слід ще підкреслити деякі особливі моменти з цієї справи: Станиславщина показала нам, як провести селянську молодь через табори. Кожне село „делегувало“ своїх вибранців з новиків і юнаків в табори, забираючи і харчі для них. Вона ж і добула, завдяки прихильному відношенню німецької влади новий прекрасний таборний осередок у с. Пасічній б. Надвірної. Львів знов допоміг іншим осередкам кадрами своїх інструкторів, приступив до відбудови пластового таборного осередку на Соколі к. Підлютого, відновив традицію пластових водних таборів н. Дністром, побив усі інші округи числом своїх таборів і учасників. Львів зорганізував і проводить крім цього ще три інструкторські табори. Коломийщина, Калушина і Тернопільщина вперше приступили до організації своїх таборів; Стрийщина пішла теж шляхом

Колиби табору у Пасічній — б. Надвірної

віднови давньої живої там пластової таборної традиції. Сокальщина організувала свій табір на основі жнивних робіт, мала свій табір і Лемківщина в Криничі, а Холмщина мусіла від табору відмовитися тільки з-за особливих там тоді відносин.

Недавно догоріли вогні в інструкторських юнацьких таборах далекої нашої Криничі і близьких уже Брюховичах, та один висновок уже певний: з усіх цих таборів вийде покоління, що активно буде ставитися до відбудови всього нашого життя. Зокрема повинні вийти кадри піонерів здорової, твердої спільноти молоді, що об'єднана карно довкола свого національного ідеалу, буде здобувати для себе потрібне знання і освіту, буде сталити свій характер на всі „бурі і негоди“, не знатиме ні зневіри ні апатії, а в єдності буде здобувати в новій дійсності все нові і кращі позиції для своєї Батьківщини. *Шерш.*

СПОГАД З ПОБУТУ В ТАБОРІ В ЯСЕНІ

Перший табір юнаків округи Калущ, організований Українським Окружним Комітетом в селі Ясень, почався з днем 1 серпня 1942 р. Вже дня 31. 7. 42. виїхав гурток молодих хлопців в дорогу до свого місця призначення — села Ясень, де мали через цілий місяць забути про домашні вигоди та провести тверде і дисципліноване життя в таборі. Вони знали, що таке табір і яке в ньому життя, їх манила щира охота переживання всього того, про що вони лише читали і мріяли. Сірий, буденний день, дощ падає, мряка залягла, як з маленької станції гірської залізнички висів гурток молодих людей та прямував до села Ясень, розпитуючи, де знаходиться команда табору юнаків. Та ось з краю села побачили вони дімок, а на ньому великими буквами напис: „Табір Юнаків УОК Калущ в Ясені“, а посередині напису великий Володимировий тризуб та рік 1942. Це тут... це тут прийдеться нам жити цілий довгий місяць. Довкола все заросло травою, поламані ворота, дім виглядає невивічно та так немов би пустою стояв. Захо-

дять як в неживу, нерушену ніким країну і поглянути нікуди, все в мряці темній непривітній стоїть, і навіть гір не видно... Провідник гуртка йде до команданта доповісти про прибуття. Наказ розміститись по кімнатах та відпочити. Розглянулись ми, дім здався нам поганий, неначе жид у ньому господарював, але розташований прекрасно... близьенько ріка шумить..., а трохи далі гори високі, хмарами сповиті. І вже наказ... особисто з'явитись до команданта у повному виряді на перевірку. А тут надходить ніч... вже темно, як у горах, де спати будемо, де? Та ось слова лунають: — „Хлопці вже спати час, ви стомлені дорогою, а завтра праця жде вже нас!“ Так ми лягли кожний, де мав на чім: я на напличнику, той на лаві, і... мріялась мені тепленька постіль дома. Збудились ми, вже рано, паде команда... хлопці бігом до ріки митись і вже до праці. Три дні ми працювали важко, а на четвертий ми вже бачимо, що наша хата непогана; чистенько довкруги загороджено, в проміннях сонячних купається маленька площа, руками нашими зроблена, вже кожний має своє місце і ліжечко гарненьке, чисте, і все рядом стоїть, блищить здалека... На варті вже юнак стоїть і стереже майна нашого і нашої безпеки. І кожний гордий з нас, як стати на варті черга йому приходить. Минає день за днем, нема часу вже думати про хату... Знаю, що таке карність, дисципліна, що це юнак. Все рано сурма грає, (а часом і вночі), кожний хоче якнайскорше встати, щоб позаду не лишитись. Миття, молитва і снідання і далі праця. Ми працюємо бо командант нам все про службу праці розказав, ми також хочемо бути справні і вже здобути гордість ту, щоб нам на грудях заблищала відзнака ВФС. Ми не чужі собі вже, а друзі: один за всіх, а всі за одного, для нас вже кожна праця легка. У гори йдемо і не турбуємось, що їсти нам не буде чого, бо це журба вже нашого інтенданта, а цей поради собі все. Обід своєчасно та дві години відпочинку, якщо у нас все було гаразд, як ні... то пан інструктор поганяє, а

потім далі йде робота як у наказі. Виклади вчать нас: про народ наш, про славу про все, що юнакові треба знати. А вечір... ждуть нас гри, забави і гутірки і співи... Сяде між нами сам командант і пан інструктор і господарський референт... оповідають про табори, як жилося в них колись і тепер. Ми слухали б до темної ночі, але ще наказ нас жде... А після наказу вже молитва і сурма грає спати йти... і... вже по дні...! І так минають дні за днями, вже дорогий нам наш малий табір і вже хотіли б ми тут жити, та ось приходить вертатися додому. Ще ватра під кінець вогнем горить, у серцях наших незабутніми словами лишилися нам ті святі слова при ватрі... підеш юнацькими шляхами до перемоги...! І я вже дома... а все мені табір і ватра перед очима... я мрію все, що... знов... за... рік... я буду знову жити...

І. ДЕРЖАВНА ГІМНАЗІЯ МАЄ ГОЛОС

В І. державній укр. гімназії у Львові вже почалася учбово-виховна праця. Дня 4. X. 1942 відбулося в гімназії відкриття читальні учнів з програмою: слово п. проф. Пачовського — опікуна читальні, програма праці й статут читальні — відчитані головою, реферат на тему: Братська школа у Львові. Приявних було небагато (самоосвіта й самодіяльність це дрібні справи в порівнянні із змаганнями копаного м'яча (Україна : Поділля). Хоч зрозуміння серед учнів дуже мале, і інтерес їх виключно звернений на спорт, все ж читальня із гуртом тих що будуть працювати, хоче оновити життя школи, зробити його живим і рухливим. Читальня поділяється на гурти, а саме: 1. Самоосвітній гурток, що опрацьовує й організує для учнів реферати. Тут же молоді автори відчитуватимуть свої перші спроби. 2. Драматичний гурток: ставить п'єси й скечі, організує деклямації й худ. читання. 3. Музичний гурток: згуртовує учнів, що грають на будьяких музичних інструментах, організує виступи тих же молодих

музик. Вже існує мішаний хор, що двічі в тиждень відбуває свої проби. 4. Спортовий гурток: Звичайно, зараз найбільше зацікавлення серед молоді спортом. Тому спортовий гурток найчисленніший та найширшу розгорнув діяльність. Провід гуртка організував у гімназії міжкласові змагання копаного м'яча, у яких перше місце зайняла VIII класа. Тепер проводяться приготування до змагань з іншими школами. Крім того існує багато секцій, як: легкоатлетична, плавацька, руханкова, зимового спорту, прогулянкова.

Мистецька секція читальні виготовлює оголошення та плакати, дбає за оформлення клас і домівки.

Проектується видавання постійного літературного часопису. Важна також справа хору. Традиція не вмирає! З давен-давна знаний був хор І-ої Укр. дер. гімназії, який зараховували до найкращих гімназійних хорів Львова. Так і тепер він організується. (Справді співаків мало, — бо всі похрипли, але співають добре). Крім мішаного хору існує ще хлоп'ячий хор та ревелерси (які дійсно ревуть, головню на годині рисунків і не все вміру).

Праці чимало. Багато плянів. Ми хочемо таки працювати! Не зважаючи на перешкоди, ми пожваavimo життя школи, збудимо із сну наших „шановних“ товаришів і справді станемо до праці. Отже, до праці, друзі! *Б. Б.*

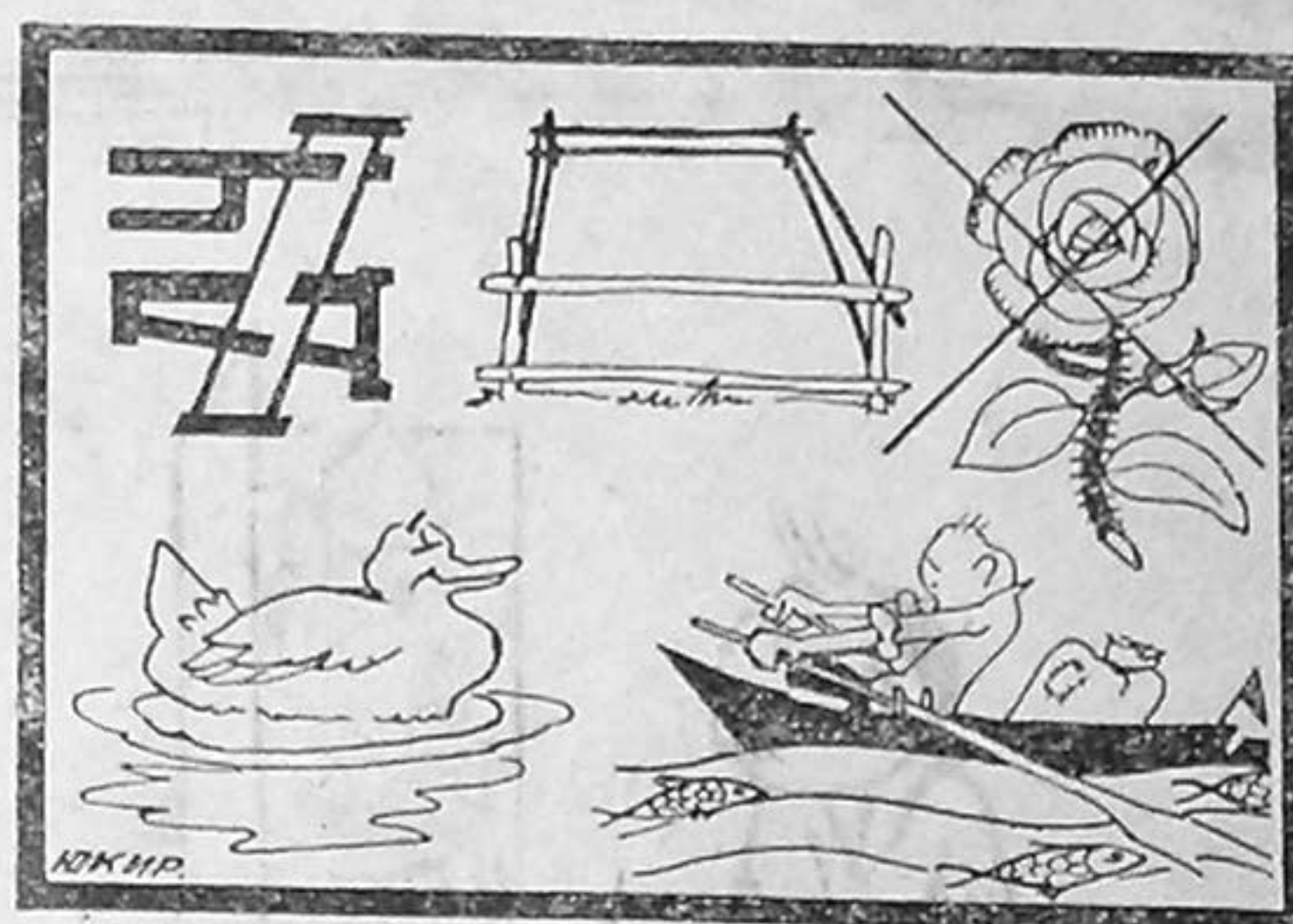
ВИМАГАЙТЕ в усіх Книгарнях НОВИХ ВИДАНЬ „УКРАЇНСЬКОГО ВИДАВНИЦТВА“

„По той бік греблі“ —	зл.
збірка оповідань	9.—
„Третя революція“ В. Під-	5.—
могильний	
„Серце і вогонь“ О. Вазь-	8.—
ко — поезії	3.—
„Пісенничі нетрі“ В. Кархут	
Для дітей:	
„Зимові царини“ Завадович	3.—
„Лісові казки“ О. Іваненко	8.—
„Як ула царця перехобро-	5.—
стала“ І. Наріжна	
Поручаємо для всіх!	
Синявський: „Норми укра-	12.—
їнської літературної мови“	
Грунський-Козацький: „Нариси	12.—
з історії української мови“	
Проф. Д. Дошченко: Історія	15.—
України з малюнками	8.—
Кобзар Т. Шевченка	
Фізична карта чорноморських	25.—
країв	
Українське Видавництво	
Львів, Унгариштраса 21.	

РОЗВ'ЯЗУЙ

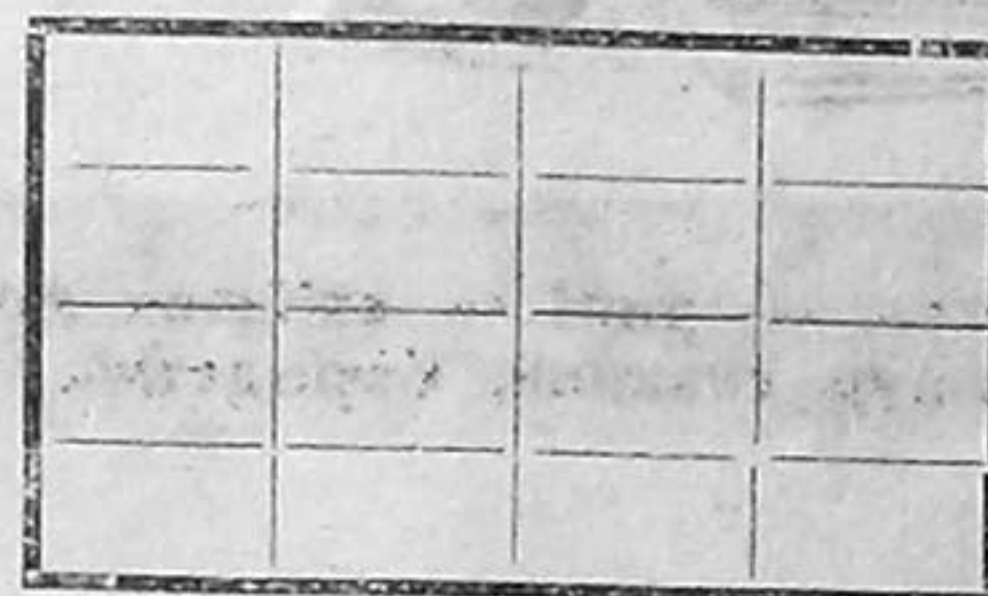

Ребус - загадка ч. 18

Ребус - загадка ч. 19

ХРЕСТИКІВКА

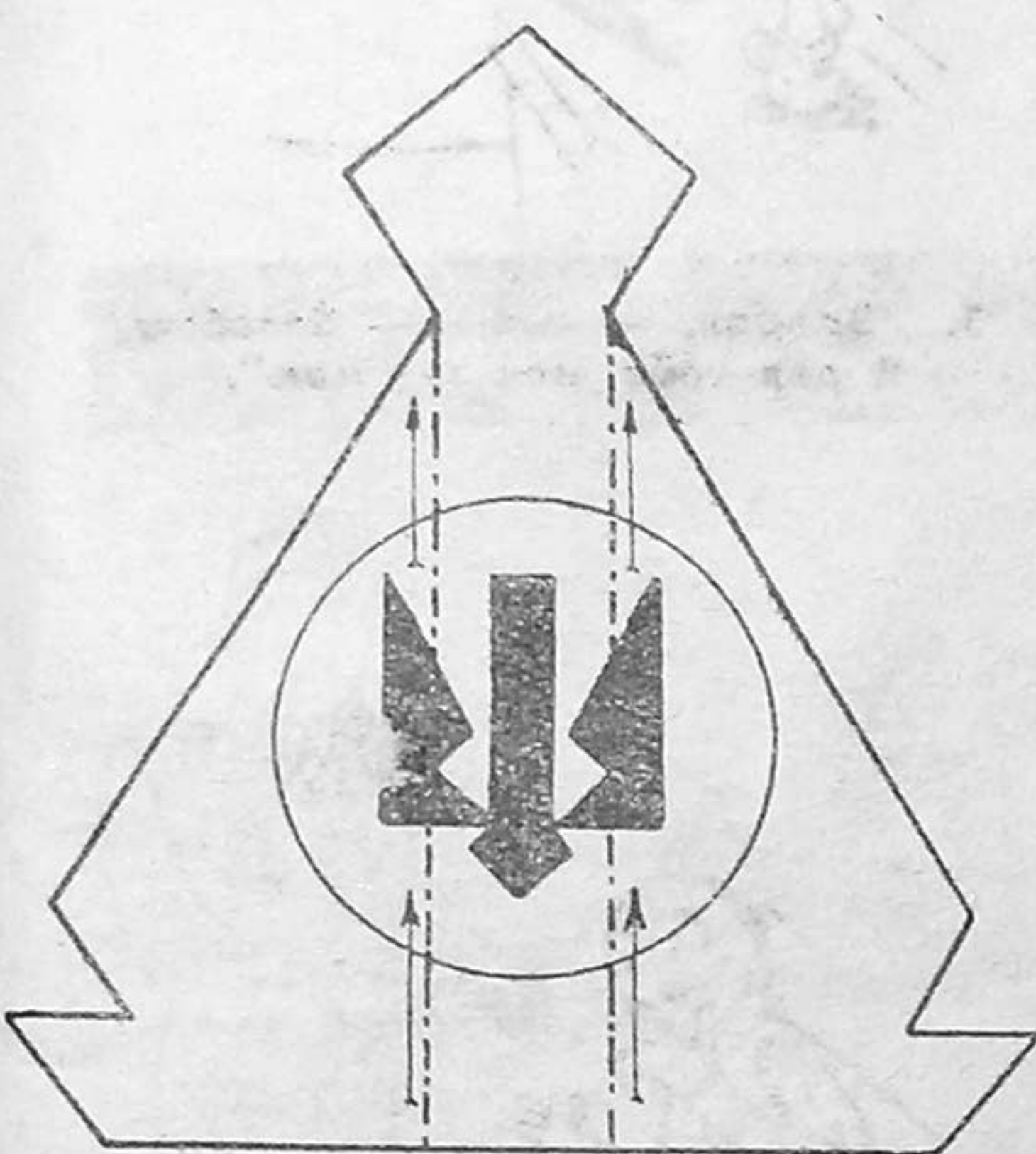

1. Прилад, яким зрізують хліб, але ще не спечений.
2. Дуже мудра тварина, але має велику і дурну голову.
3. Ріка у Франції.
4. Назва Бога по-мусульманськи.

ЛОМИГОЛОВКА

(подав о. Болеківський)

В, І, Т, О, З, В, А, М, У, Р, О, Р, У, Д,
Щ, О, Д, О, З, А, Л, І, Т, О. Уложити
з цих букв знаній вислів Івана Франка.
Який?

Розв'язка рисункової загадки з ч. 9.

Читайте та
передплатіть

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК
«КРАКІВСЬКІ ВІСТІ»
місячну передплату
6.— зл.
слати на адресу:

«УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО»
Краків, — вул. Райхсштрассе ч. 34

Щотижня огляд
культурного й по-
літичного життя

принесить

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
«КРАКІВСЬКІ ВІСТІ»
тому вишліть
піврічну перед-

плату 7.— зл.

на адресу:

«УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО»
Краків, — вул. Райхсштрассе ч. 34

КУПУЄМО КНИЖКИ

1. для таборів українських робітників в Німеччині.

2. для таборів українських полонених в Німеччині.

Оферти з цінами висилайте до: **«УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО»**
Львів, Унгарнштрассе 21.

ДО ДОПОВНЕННЯ БІБЛІОТЕК

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Розв'язка ребусів, магічної фігури рисункової загадки з 9 числа „Дороги“ за вересень.

Ребус ч. 14. — „Яблуко від яблуні недалеко падає“.

Ребус — загадка ч. 15. — „Якої коси не вільно уживати в господарстві?“ (жіночої).

Магічна фігура — Ом, мотор, коран, артур, ні.

В. Гаврилюк — Станиславів. Світлини і допис одержали, але чи воно на часі писати в грудні про серпень?

Б. Павлюк — Стари Кути. Ваші ребуси ще дуже примітивні в рисунку, щоб їх можна було містити в „Дорозі“.

В. Пшепурський — Хоробрів. За присланий матеріал дякуємо, використаємо в наступному числі.

С. Болехівський. За загадки дякуємо.

Б. Будка — Добромірка. Вірші одержали.

Я. Ольх. — Дрогобич. „До бою“ — слова трамвадиста. Технічно — не вірш.

В. Смадич — Кути. Не годиться. Підручник поезики в приготуванні.

Ст. Кордівський — Золотий Потік. В тій справі, про яку пише в листівці з дня 18. X. б. р., прошу звернутись до УЦК, Львів Паркова 10. Відділ Молоді п. К. Паліїв.

ФОТОГРАФІЧНЕ АТЕЛІЄ

»ФО - ФО - РА«

О. ЦИБУЛЬСЬКИЙ

Львів, Хорущини 5.

СКОРО!

СОЛІДНО!

до легітимацій в 24 годинах

ВИМАГАЙТЕ СКРІЗЬ

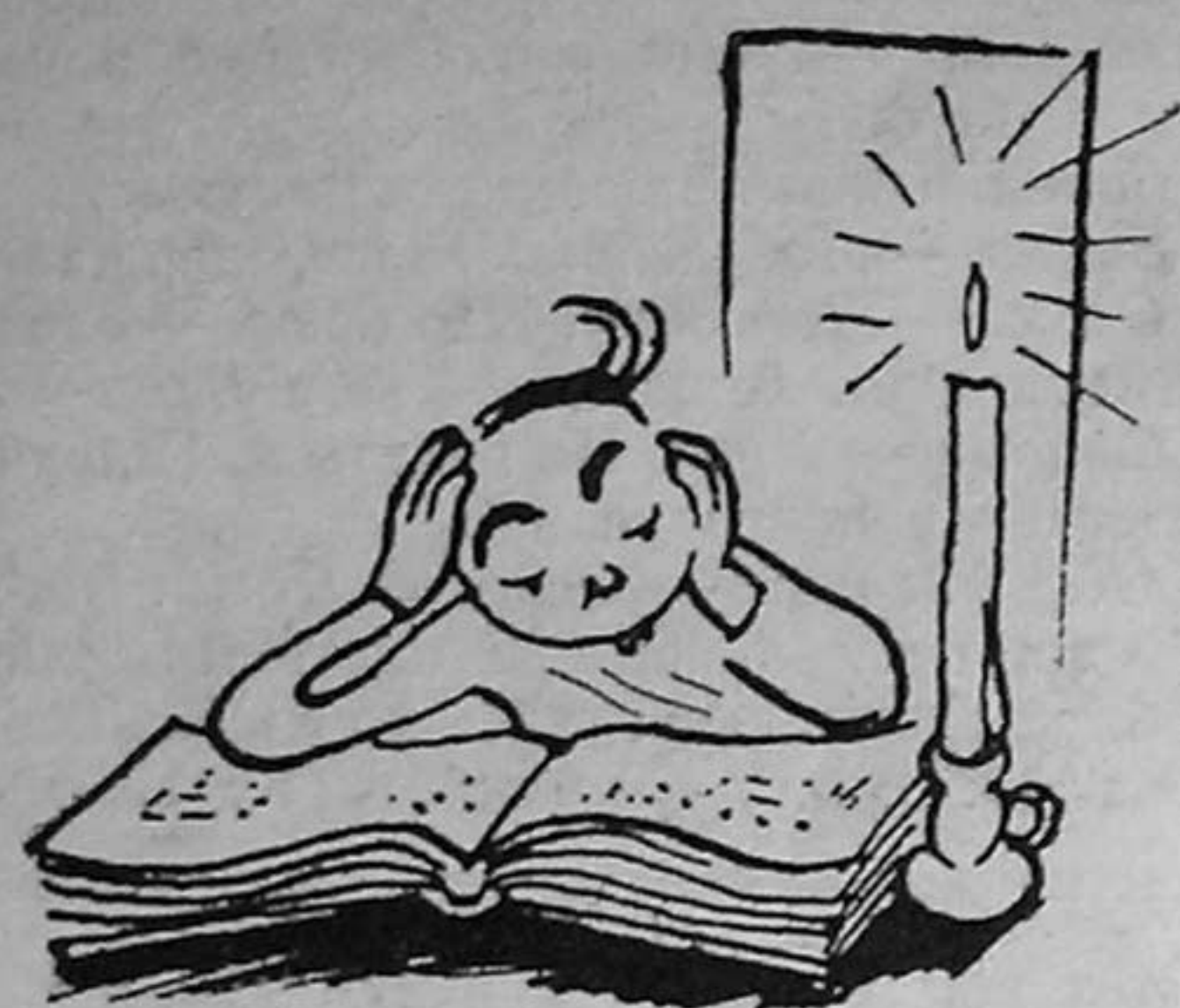
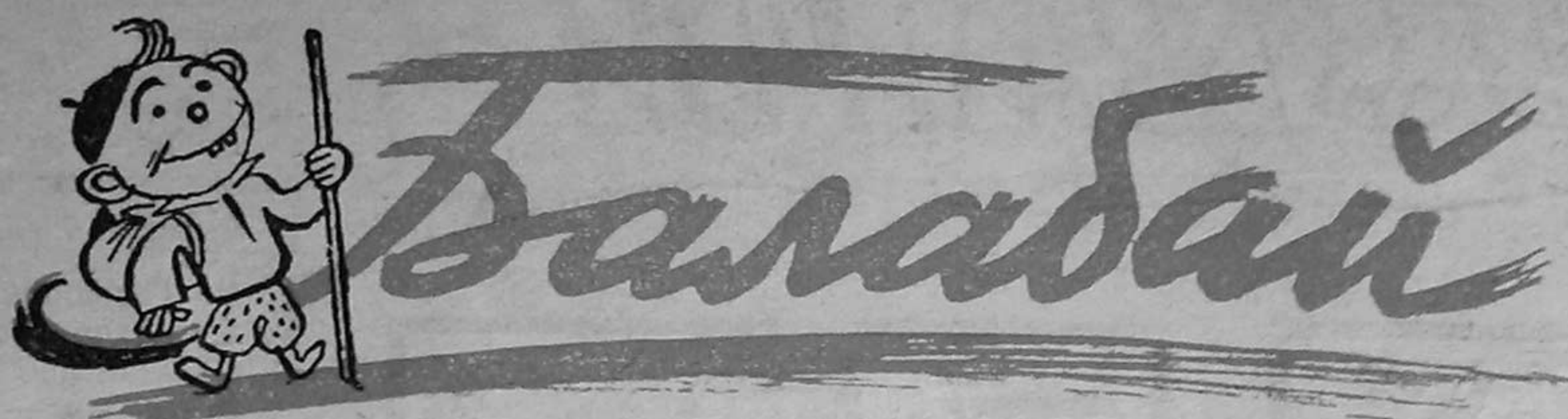
Лікарські інструменти
Ветеринарне приладдя
Окремий дентистичний
відділ у фірмі

М-р ВАСИЛЬ БОЙКО

Львів, вул. Оперна 11 (Сикстуська 2)
тел. 233-69

Замовлення виконується за попереднім надісланням грошей до «Центробанку» ч. р-ку 23-136, або до Банку «Дністер» ч. р-ку 40-81

„ДОРОГА“ — ілюстр. журнал. Появляється 15-того кожного місяця. Видає „Українське В-во“, Краків-Львів, Унгарнштр. 21. Тел. 233-23. — За редакцію відповідає: Проф. Северин Левицький. — Передплата: річно 8.— зл., піврічно 4.— зл. Поодинокі 80 сот. — ЦІНИ ОГолошень: Ціла сторінка 640.— зл., 1/2 сторінки 320.— зл., 1/4 сторінки 160.— зл., 1/8 сторінки 80.— зл. Оголошення в тексті 100% дорожчі. — З друкарні Укр. Акад. Наук у Львові, Постраце 11. — Ukrainische Monatschrift „DOROGA“ (Der Weg). Verlag: Ukrainischer Verlag, Krakau, Zweigstelle Lemberg, Ungarnstrasse 21. — Druck: Druckerei Ukr. Akademie d. Wissenschaften, Lemberg, Postgasse 11.

1. Балабай наш не дрімає,
Рідну хроніку читає.

2. Раптом — рип! — ввійшов до хати,
Пращур славний, бородатий.

3. „Здоров, — каже — Балабаю,
Я для тебе меч тут маю“.

4. Втім чернець у хату злинув:
„Маєш ось товсту цю книгу“.

5. Потім дід з'явивсь чубатий:
„Ось бандура — будеш грати!“

6. Врешті дід з'явивсь усус,
Підкрутивши гордо вус:

7. „Ось червону тут калину,
Я зберіг для тебе, сину!“.

8. Балабай ну ж міркувати —
Що з цим всім йому почати...

9. Скарб як треба вшанував,
І в коміс усе віддав.